DE
NOMINUM GRAECORUM FORMATIONE

LINGUARUM COGNATARUM RATIONE HABITA

SCRIPSIT

GEORGIUS CURTIUS
PHILOS. DR.

BEROLINI
APUD FERDINANDUM DÜMMLERUM.
MDCCCXLII.

FORMIS ACADEMICIS.

VIRO

ILLUSTRISSIMO DOCTISSIMO HUMANISSIMO

FRANCISCO BOPP

HANC COMMENTATIUNCULAM

D. D. D.

AUCTOR.

PRAEFATIO.

In Graeca non minus, quam in plerisque aliis linguis tractandis quum ad nostros usque dies praevaleret ea ratio, ut quae ad intelligendos scriptores necessaria essent accurate collecta traderentur, factum est, ut, quantacunque fuit in aliis huius disciplinae partibus industria, eae, quae illum in usum minus contribuere videbantur, fere intactae iacerent. Quod imprimis valet de nominum et verborum formatione. Nam etsi multa passim viri docti hanc in rem contulerunt, et Lobeckius, v. ill., eruditione stupenda magnoque acumine complures quaestiones, quae huc pertinent, in Parergis et Paralipomenis instituit, tamen librum, in quo tota res subtiliter tractata sit desideramus. Atque etiam ii viri, qui comparatis quae ab eadem stirpe oriundae sunt linguis et Sanscrito maxime sermone advocato, novas vias cum fere omnium Europaearum, tum Graecae linguae studio muniverunt, declinationem quidem et coniugationem recens constituerunt, eam vero grammaticae partem, quae in nominum verborumque formatione versatur, passim tantum, data occasione, tetigerunt. Inter quos Boppio, celeberrimo comparativae grammaticae conditori, et Pottio, v. cl., plurima debemus. Collegit nuper Papius, v. cl., secundum terminationes vocabula Graeca in lexico, quod etymologicum nominavit. Sed secutus est ordinem alphabeticum et breviter tantum de singulis terminationibus praemonuit, ita ut utilissimus quidem hic liber sit scripturo de vocabulorum formatione, nequaquam tamen accuratius cognituro sufficiat.

Mihi vero priusquam talis, qualem nobis informamus liber de hac re aliquatenus perfectus scribatur, necessarium videtur, ut singulae quaestiones, quae illuc faciunt, cognatarum linguarum comparatione ad hanc

non minus, quam ad ceteras Graecae grammaticae partes adhibita, accurate tractentur. Quare quum de nominibus ex radice formatis quaedam collegissem, ea promere haud absonum visum est. Atque praecipue agitavi significationem suffixorum, de qua novam rationem commendandam mihi sumpsi. Eam autem exponere non potui, quin de suffixis, quae inter se cognata sint, quae diversa et de aliis rebus, quae statim in vestibulo huius disciplinae positae sunt, quaestiones moverem potius et adumbrarem, quam ad finem perducerem. Itaque inscripsi libellum maiore nomine, quam quo dignus est, non ut maius promitterem, quam praestarem, sed ne molestus foret longa inscriptione. Quam parva enim rei propositae pars et ea quantulis viribus tractata sit, adeo sentio, ut benevolentiae eorum, qui hanc commentatiunculam legent, plurimum confidam.

ARGUMENTUM.

DE NOMINUM PRIMITIVORUM ET DERIVATORUM DISCRIMINE.

Omnis de nominum formatione disciplina incipere debet a discrimine, inter nomina primitiva et derivata statuendo. Quod etsi primum intuenti tam perspicuum esse videtur, de quo vix dubitari possit, tamen a plerisque antiquarum linguarum grammaticis neque accurate definitum est, neque in tractandis variis nominum terminationibus satis religiose observatum. Distinguunt quidem iam veteres grammatici inter nomina πρωτότυπα et παράγωγα, et sic utramque classem discribunt, ut illa τὰ κατὰ τὴν πρώτην θέσιν λεχθέντα, haec τὰ ἀφ' ἑτέρου τὴν γένεσιν ἐσχηκότα complectatur [1]), et Priscianus, qui nomina *principalia* a *derivatis* secernit, ut in plerisque, ita in hoc magistros Graecos sequitur [2]); verum ubi de singulis agunt, quaecunque nomina vel a verbo, vel a nomine aliquo repetunt, derivata dicunt, ita ut primitivorum in ordine ea tantum relinquantur, quorum originem ignorant, velut πατήρ, γῆ. In quo si veteres sequimur, quum magna nostro tempore opera in eo ponatur, ut vocabula ad radices suas deducamus, sperandum est, fore, ut postremo omnia ex primitivorum classe inter derivata referantur. Itaque Kühnerus, qui omnia, quae a radice quadam repeti possunt, nomina derivata vocat, vel simplicissimum χείρ, quoniam a radice Sanscrita *hṛ* ortum est, his adnumerat [3]). Ex hac igitur ratione discrimen illud vere tollitur. — Aliter docent vv. cll. Boppius et Pottius [4]), qui Indos grammaticos secuti inter nomina ex radice facta, et ea, quae a nominis themate oriuntur, distinguunt. Ac recte quidem illa primitiva, haec derivata vocant; aquas enim ex fonte in va-

[1]) cf. Dionys. Thr. §. 14., Bekk. Anecdd. p. 634. ib. scholl. p. 857—859.
[2]) Prisc. II., 5.
[3]) gr. Graeca ampl. I., p. 414.
[4]) Etymologische Forschungen, Vol. 1., p. 153.

rias regiones decurrentes non dicimus derivari a fonte, sed quum ex naturali alveo aliqua fluminis pars in rivulos quosdam peculiares deflectitur, hanc derivatam recte appellamus. Eodem nos Graecorum grammaticorum definitio ducit. Nam quum radices per se non inveniantur, sed ut puncta lineaeve in mathesi, ut cum Aristotele loquar, *κατ' ἀφαίρεσιν* tantum sint, eae demum *πρῶται θέσεις*, vel *πρωτότυπα* vocari possunt, quae a radice propagata in certam quandam formam (*τύπον*) redacta sunt. Cuiusmodi sunt et verborum variae formae et nominum themata. Quamquam enim verba radici propiora sunt eo, quod in iis personarum signa ipsi radici affigi possunt (*φη-μί*); tamen eiusmodi etiam nomina exstant, velut *φρίκ-ς*, in quo *σ* nominativi proprium sine ullius suffixi ope radici additur, ita ut in hoc nomine thema, seu id quod abiecta casus terminatione remanet, a radice non distinguatur. In aliis autem formis et verbo varia augmenta, temporum, modorum, personarum signa adhaerent, et nomini praeter casuum terminationes suffixa (cf. *ἄγ-ο-μεν, ἀγ-ό-ς*). Quare quin nomina, quae recta via a radice repetuntur aeque ac verborum formas primitiva dicamus causa non est. Vocabimus igitur primitiva: *φυγ-ή, φύκ-σι-ς, πλέγ-μα(τ), φράδ-μων, ἡδύ-ς, σαφ-ής, ἡδ-ονή*, omnia denique, quae aut nullius [5]) aut simplicis alicuius suffixi ope a radice propagata sunt; derivata contra, quae a nominis themate orta sunt, velut *αγαθό-τη(τ)-ς, ἀγαθω-σύνη, ἀρχι-κό-ς (ἀρχή), τρόπα-ιος (τροπή), χαριτ-ό-εις (χαριτ)*. Cum primitivis autem ea coniungenda suut, quae a verborum derivatorum stirpibus originem ceperunt; solet enim vel derivati verbi (*νοέω a νόο-ς*) stirps rursus tamquam radix tractari, ita ut ex *νοε, νοέω* verbi stirpe, *νοήμων* non aliter profluat, quam *φράδ-μων* ex *φραδ* (*φράζω*). Eiusmodi vero nomina quamquam primitiva nominare non possumus, quum a verbis derivatis repetantur, communi tamen verbalium nomine cum illis proprie primitivis coniungere, ab his autem denominativa distinguere convenit [6]).

Ut nomina verbalia a denominativis, ita suffixa quibus illa utuntur diversa sunt ab iis, quorum ope a nominum thematis nova vocabula pro-

---

[5]) velut *ὦπ-ς (ὀπ), ὄπ-ς (Fεπ), βήχ-ς (βηχ)*, Latina rec-s, lec-s.

[6]) hanc inter verbalia et denominativa differentiam accuratius, quam veteres grammatici observat Vossius, de arte grammatica Lib. IV., cap. 32. sq. Etiam Buttmannus de verbalibus separatim agit; sed distinguit substantiva ab adjectivis, ita ut communem verbalium classem non habeat.

pagantur. Duo igitur suffixorum genera sunt, quae a Sanscritae linguae grammaticis subtiliter distinguuntur: alterum, nominibus verbalibus proprium, ea continet, quae *Kṛt* et *Unâdi*, alterum quae *Taddhita* vocantur. Quae genera etiam in Graecorum nominum formatione distinguenda sunt. Quamquam tam accurate Graeci utriusque generis paragogas non separarunt, quam Indi et sunt quaedam utrique classi communes. *ος* enim neutrale, quod Sanscrito as respondet [7]), quum hoc tantum in verbalibus usurpetur (man-as a man rad., mens a cogitando), Graeci etiam ad denominativa transtulerunt (*ὄξος* ab *ὀξύ-ς*, *εὖρο-ς* ab *εὐρύ-ς*). *τη-ς*, quod ex *τηρ* ortum est [8]), non modo in *δέκ-τη-ς ποιήτη-ς* verbalibus, sed etiam in *φυλέ-τη-ς*, *πολί-τη-ς* aliisque denominativis usurpatur. In hoc cum plerisque linguis Graeca congruit, quod *το-ς* [9]) cuius proprius usus est in adiectivis verbalibus (*λεκ-τό-ς*), transfert etiam ad denominativa, velut *θυσανω-τό-ς*, *κεδρωτό-ς*, *κοντωτό-ς*, quae ex verbalium analogia quasi a verbis *θυσανόω* etc. formantur, sicut Sanscritum *phalita-s*, a *phala* (fructus) fructu praeditus, Latinum nasu-tu-s, nostrum gehörnt, quae verba, unde deriventur non habent. Rarus contra et fere inauditus est suffixi, denominativis proprii, in verbalium classem transitus, cuius exemplum legitur in hymno in Martem [10]) v. 10. *ἐς βιότητα*, in quo *τη-ς* G. *τητος*, alias in denominativis usurpatum, nomini verbali datum est. In lingua Sanscrita in denominativis praecipue invenitur illa vocalis auctio, quae *vṛddhi* vocatur, velut *çuk'i-s* (purus), *çâuk'a-m* (puritas). Graeci quod cum hac comparetur non habent; sed plerumque in derivatione vocalem non augent, *γλεῦκος* et *ἔρευθος* autem, quae a *γλυκύς* et *ἐρυθρό-ς* similiter repetenda sunt, atque *εὖρος* ab *εὐρύς*, *μῆκος* a *μακρό-ς*, non aliter augent vocalem, quam in primitivis ex radice formandis, (velut *φεύγω* a *φυγ*, *ζεῦγος* a *ζυγ* [11]) i. e. eo modo, qui in lingua Sanscrita guna dicitur. — Discrepant autem denominativa a verbalibus ratione, qua stirps cum suffixo con-

---

7) vid. Bopp Vergleichende Grammatik p. 171.

8) ib. p. 170.

9) Sanscr. ta-s, Latinum tu-s.

10) qui propter hanc aliasque causas valde recens esse videtur. Cf. O. Müller Griech. Literaturgeschichte Vol. 1., p. 127. sq.

11) cf. *ζυγ-ό-ν*, Latinum *jug-u-m*, rad. Sct. *jug'*; vid. Boppii synopsin radicum in glossario Sanscr.

iungitur [12]). In primitivis enim non tam facile eliditur aliqua stirpis pars, quam in derivatis. Nam ut exemplum afferam, *υ* in primitivo *κρύος* ante eandem terminationem retinetur, ante quam in *ὄξος*, *εὖρος*, *γλεῦκος*, *θάρσος* (a thematis *ὀξύ*, *εὐρύ* etc.) eliditur [13]). Similiter nomina in *ο*, *α*, *η* fere ante omnia suffixa a vocali incipientia has literas abiiciunt, quod probant *δειλ(ο)ία*, *κακ(ο)ία*, *ἀρχ(η)ικό-ς*, *μουσ(α)ικό-ς* vocabula. Syllaba eliditur in *ἀμαθ(εσ)ία* ab *ἀμαθής* (thema *ἀμαθες*). In *στά-δ-ιον* vero, *νεοσπα-δ-ής* [14]) *δ* potius insertum est, quam ut radicis aliqua pars periret. — Tum denominativis id proprium est, quod constantes quasdam in initio vocales amant, velut *ι* in *ινο-ς*, *ικο-ς*, quae hac vocali a verbalibus *νο-ς*, *μο-ς* suffixis distinguuntur

cf. *λιθ-ινός* et *στυγ-νός*
κάλλ-ιμο-ς et *θερ-μός*.

In quo cum Sanscrito sermone Graecus congruit; nam in eo quoque suffixa *Kṛt man*, *ma*, *ja* eodem discrimine a *Taddhitis iman*, *ima*, *ija* discrepant.

Cf. *mah-iman* (*mahat*) magnitudo et *g'anman* (rad. *g'an*) ortus
pâk-ima (*pâka*) maturus et *tig-ma* (rad. *tig'*) acutus
jag'n-ija (*jag'na*) sacrificalis et *stavja* (rad. *stu*) praedicandus

Quae per complures linguas longius persequi quamvis utilissimum esset magnique ad accuratius utramque classem cognoscendam momenti, a nostra tamen quaestione alienum est.

Restant autem vocabula de quibus dubites, num derivata an primitiva dicas. Graeci enim quum nonnullis suffixis utroque modo utantur, quo pertineat hoc vel illud nomen saepe difficile est diiudicatu. In quo significatione accurate expensa, sensum quendam, diligenti sermonis studio politum, potius sequamur oportet, quam ut ea de re in universum quidquam praescribi possit. Sic *ος* radicibus aeque ac thematis affigi vidimus. Quare utrum *βρῖθος* e verbi *βρίθω* radice, an ex *βριθύ-ς* adiec-

---

12) In universum de hac re praeclare disseruit Guil. a Humboldt in praef. ad librum: Die Kawisprache pag. CLVI.

13) cf. Sanscr. çuk'i-çâuk'(i)a-m bahu-bah(u)iman.
rad. g'i (vincere) - g'aja-s

14) de quibus vid. infra pag. 7.

tivo repetamus, dubitatur. Equidem eo inclinaverim, ut derivatum esse dicam propter notionem; τὸ βρῖθος enim est gravitas, abstractum adiectivi βριθύ-ς, quod unumquemque Graecum, ubi hoc vocabulo utebatur, sensisse puto. τὸ ψεῦδος autem (contra Buttmanni sententiam [15]), quum non fallaciam, sed potius unum quoddam mendacium designet, non a ψευδής sed a radice ψεύδομαι verbi derivaverim. Similem dubitationem τη-ς movet, quod proprie actorem significans et ex radice nomina repetens, transfertur etiam ad nominum themata, quibus si additur, personam designat eius rei, quae nomine notatur, participem. Atque aperte quidem priori usui adscribas: κλέπ-τη-ς, σφάκ-τη-ς, εὑρ-έ-τη-ς posteriori, ὁδί-τη-ς, αἰχμη-τή-ς, πρεσβύ-τη-ς; difficilius iudicatur de οἰκέ-τη-ς, num ut Ionicum οἰκιή-τη-ς, cuius auctor Pherecydes laudatur, ab οἰκία, ita ab οἶκο-ς derivandum sit, ac proprie eum designarit, qui domus particeps sit vel ad domum pertineat, an ex οἰκέω verbo deducatur. Mihi vero illud probabilius est [16]). γαμέτης autem non a γάμο-ς descendere, sed ex ipsa radice factum esse videtur. Adiectiva in ιμο-ς similiter fluctuant. Itaque num πόριμο-ς, γόνιμο-ς, τρόφιμο-ς, ἀοίδιμο-ς verbalia dicas, an cum κάλλιμο-ς, αἴσιμο-ς denominativa, dubitari licet. Accedit Sanscritae linguae auctoritas, quae adiectiva derivata in ima nobis praebet velut antima ab anta, finis, finalis. Quare fortasse omnia illa in denominativorum ordinem ex verbalibus, quo Buttmannus ea delegat [17]), transferenda sunt. Atque hunc fere in modum ei qui nominum Graecorum formationem maiore ambitu tractaturus est, singula, usum scriptorum reputanti cognatasque linguas conferenti, consideranda esse videntur.

DE LITTERIS, QUAE NOMINUM THEMATIS NON MUTATA SIGNIFICATIONE ADDUNTUR.

Quo loco cavendum est, ne omnia nomina, in quibus nominis themati aliquid additum est, derivata dicamus. Potest enim nominis suffixum non mutata significatione augeri; significatio vero si addito suffixo

15) Gramm. ampl. II., p. 325.
16) in quo cum Buttmanno consentio (l. c. p. 326.).
17) ib. p. 341.

inclinatur, ita demum ex uno nomine alterum derivari dicimus. Augentur autem non mutata notione nomina aut consonis, aut vocalibus; consonis, quae in vocalem exeunt, copulandarum casuum terminationum causa; vocalibus, quae desinunt in consonam, ex negligentia quadam linguae, secundum quam isosyllabam et magis vulgarem declinationem perittosyllabae ac minus usitatae praefert. Accedit abundantia quaedam suffixorum, quae raro apud Graecos, saepius in lingua Latina invenitur. De his rebus, quae adhuc minus tritae sunt, paulo accuratius agendum est.

Incipiamus a consonis, quae suffixis quibusdam adduntur. In his primum de δ dicamus. Quam literam additam esse in vocabulis in τρῖ, velut *ληστρί-ς*, quae Sanscritis in ***trî*** (*g'anitrî*) Latinis in tri-c-s (genitrix) respondent, atque in patronymicis femininis, quae in *ι-ς* terminantur, Boppius primus docuit[18]). Sed in aliis quoque nominibus in *ι-ς* δ serius insertum esse videtur. *î* enim quum in lingua Sanscrita feminina formet, et eorum nominum quae thema consonante terminant velut sat- (sat-*î*), et nominum in a, ubi componuntur[19]), velut ***sumukhî*** (facie formosa) a ***sumukha***, huic mire respondet graecum *εὐπλοκαμῖ-ς*, quod eodem modo ad masculinum *εὐπλόκαμο-ς* pertinet[20]). Quare quin in hoc quoque δ insertum sit, dubitari non potest. Iam vero eundem usum saepe breve *ĭ* habet tam in compositis velut *συμμαχί-ς, στρατηγί-ς*, quorum masculina in *ο-ς* exeunt, quam in simplicibus *ἑταιρίς, ἡμερίς*; atque est hoc proprium eorum femininorum suffixum, quorum masculina in *η-ς* desinunt, velut *μυροπώλη-ς - μυρόπωλι-ς*[21]), multorumque in *εύ-ς*, velut *βασιλίς*, quaeque consonas in thematis fine habent - *ἡγεμον-ί-ς, ἀηδον-ί-ς*. In quibus omnibus *ι* cum Sanscrito *î* cognatum esse videtur. Neque ab his separari possunt cetera in *ι-ς* vocabula, quae in abstractam significationem transierunt (*ἐλπίς*[22]); quamquam haec etiam cum Sanscritis in *ĭ* nominibus, non valde frequentibus (*g'aji* a *g'i-* victoria[23]), comparari possunt. Certe haec omnia in eo aequiparanda esse videntur, quod δ serius in se receperunt. At-

---

[18]) Vergleichende Grammatik p. 139., p. 148.

[19]) Bopp Sanskritgr. in kürzerer Fassung p. 106.

[20]) a *πλοκαμί-ς* enim *εὐπλοκαμί-ς* derivare vetat sera huius vocabuli (*πλοκαμί-ς*) origo. Usurpatur enim primum a Theocrito.

[21]) de quibus agit Buttm. Gr. ampl. II., p. 327.

[22]) de abstractorum origine vid. infra.

[23]) v. Bopp Sktgr. p. 299.

que comprobatur hoc praeter anologiam Sanscritae linguae multis ipsius Graecae linguae indiciis et testimoniis. — Primo loco ponendum est, quod ipsa illa vocabula nobis formas praebent partim per δ, partim sine huius literae ope factas. τρόπι-ς enim genitivum aut τρόπι-ος (τρόπεως) aut τρόπιδος habet [24]); multa cum πόλις composita δ inserunt, velut Σώπολις, Ἀγησίπολις [25]). Idem fit in quibusdam nominibus, quae τι et ρι suffixis propagata sunt. Nam quae a μάντι-ς descendunt, nonnulla δ praebent, velut ἀλευρομαντιδ(ος) [26]); simile est κακοφατιδ(ος) (φάτι-ς-φάτιος) [27]). Ita in eodem vocabulo δ modo invenitur, modo abest, saepe in eadem dialecto; alia in aliis dialectis alia sunt; ac quod summi momenti est Iones et Dorienses δ literam in his vocabulis fere ignorant [28]). Scilicet hiatum, Atticis invisum, hic uti saepe toleraverunt. — Haec quum in ipsis vocabulis in ι-ς inveniantur vestigia δ litterae serius additae, tum alia exempla huius rei afferemus, quo magis nostra de illis vocabulis sententia confirmetur.

Radicibus quibusdam in consonam desinentibus δ et ante verbales terminationes, quae a vocali incipiunt, et ante suffixa nominalia affigitur hiatus vitandi causa:

σπα - ἀπεσπά-δ-ατο [29]), νεοσπα-δ-ής, νευροσπα-δ-ής ἀποσπά-δ-ιο-ς, σπα-δ-ών [30])
στα - στά-δ-ιος, στά-δ-ιον
φα - (φα-ος) ἐπαυτοφα-δ-ές [31]), ἀμφά-δ-ιος
(ϝ)ἀ - (ἄημι) (ἐυαής Soph. Shil. 828. Dind.) εὐαδής Hesych. = εὐήνεμος
ψα - ψα-δ-υρός
χλι - (χλίω, χλιαρός, χλίασμα) χλι-δ-ή, χλι-δ-άω, χλι-δ-ών
φθι - φθί-δ-ιος
συ - πασσυ-δ-ίη, πασσυ-δ-εί (cf. ἀμαχ-εί, αὐτοβο-εί)
σχε - σχέ-δ-ιος
χυ - κεχύ-δ-αται
κρι(ν) - κεκρί-δ-αται.

---

24) cf. Buttm. I., 189.
25) vid. Bekk. Anecdd. p. 1192.
26) ib. p. 1193.; Lobeck, Paralipomena gr. Gr. p. 239.
27) Lob. l. c. p. 4. etiam πολυίδριδι ex Sapphone, et ἴδριδα ex Sophocle affert.
28) Buttm. I., p. 189; 206. Ahrens de dialectis Aeolicis p. 118, sq.
29) de hoc aliisque multis, quae attulimus, exemplis cf. Lob. ad. Aj. p. 403. ed. sec.
30) vid. infra.
31) Hesych. - ἐπ' αὐτοφώρῳ.

In compositis interdum δ inseri, Θού-δ-ιππο-ς [32]) (cf. Θου-κυδίδης) et ἐχθό-δ-οπός [33]) vocabula probare videntur. Maiorem cum nostris in ί-ς nominibus similitudinem ea habent, quae nullius suffixi ope ex radicibus in α facta, in casibus obliquis δ inserunt, velut

σπα - ἀποσπά-ς G. ἀποσπάδος (σπαδής)

στα - χοροστά-ς, βουστάς, παραστάς, Gen. στάδος (cf. στάδιος)

βα - ἐμβά-ς cf. βάδο-ς, βα-δ-ίζω [34])

κλι(ν) - δικλί-ς (ιδος) (cf. κεκρί-δ-αται).

Neque aliam puto δ literae originem esse in quibusdam syllabis derivativis; nam si Aeolica patronymica in αδιο-ς velut Ὑῤῥάδιος a Ὕῤῥα-ς [35]) cum vulgaribus in ιος comparamus, velut Τελαμώνιος Αἴας, verisimillimum est illam paragogen ex hac, inserta δ litera, ortam esse. Similia sunt μινυνθά-δ-ιος, κρυπτά-δ-ιος; a quibus ἐπιθαλασσί-δ-ιο-ς, νυμφί-δ-ιος, μαστί-δ-ιο-ς, μοιρί-διος eo tantum diversa sunt, quod vocalem finalem a maiore α vel ο sono in tenuiorem ι mutarunt. Atque ex horum analogia etiam nomina, quae in consonante desinunt, inserta ι litera, διο-ς recepisse videntur, velut φωρ-ί-διος, quod simpliciori φώρ-ιος eodem modo respondet, quo ἐπιθαλασσίδιος breviori ἐπιθαλάσσιος. Quare in hoc abundantiam quandam linguae animadvertere licet. Similiter vulgaria in ίδη-ς et άδη-ς patronymica orta esse suspicor, ita quidem ut ι et α aut pro finali nominis, unde derivantur vocali ponantur (Πρίαμος - Πριαμί-δης - Αἰνεία-ς - Αἰνειάδης), aut inserantur (Ἀγαμεμνον-ί-δης, Βακχι-ά-δης); η-ς autem non differre puto ab eo suffixo, quod in μυροπώλ-η-ς aliisque compositis conspicitur. Sed haec omnia antiquissimo tempore a Graecis facta esse, coniecerim; postea eos ιδιος, αδιος, ιδης, αδης, ιαδης tamquam propria suffixa sensisse apparet [36]). Praeclarum d literae interpositae ex Latina lingua

---

[32]) Lob. ad Aj. l. c.

[33]) si Buttmannum sequimur (lexil. I., p. 126.), qui ab ἰχθ(ρ)ο et ὄπ ἐχθο-δ-οπός (sicut χαροπός) derivat. Lob. l. c. aliter sentit; verum quum Graeci π literam in derivatione usurpare non soleant, δοπο-ς, δαπο-ς syllabae, quas v. cl. derivativas esse vult, valde suspectae sunt.

[34]) Lob. Paralipp. p. 155.

[35]) Bekk. Anecdd. p. 634. sq.

[36]) Eadem δ literae ratio esse videtur in adverbiis in δον, (σχεδόν) δα (ἐκτα-δά), δην (βά-δην); quae terminationes postea aperte etiam in radices consona terminatas transferuntur. Cf. Lob. Paralipp. p. 155. sq. Pleraque tamen a radicibus in vocalem exeuntibus propagantur.

exemplum est pecu-d, cuius antiquiorem pecu formam habemus; praeterea Sanscr. *paçu* et Gothicum *faihu* satis demonstrant, hoc vocabulum primitus in u desiisse [37]).

Quibus exemplis quum nostram de vocabulis in ι-ς opinionem comprobasse videamur, ad aliam nominum classem transeamus, quae themati δ similiter affixum habet. Nomina in α-ς (Gen. αδος) enim ut plus una ratione cum vocabulis in ι-ς comparantur, ita in hoc quoque illis similia esse videntur. Itaque de patronymicis iam idem coniecit Boppius, quod de illis, supra tractatis, δ esse serius illatum [38]). Sed latius hoc valet. Omnia enim vocabula in αδ femininis adiectivorum in ο-ς simillima sunt; quaedam plane eodem modo masculinis in ο-ς respondent:

ἐρῆμο-ς	Fem.	ἐρήμη	et	ἐρημά-ς
κοῖλο-ς	-	κοίλη	-	κοιλά-ς [39])
λευκό-ς	-	λευκή	-	λευκάς
κόλυμβο-ς	-			κολυμβά-ς
μῖμο-ς	-			μιμά-ς
μοιχό-ς	-			μοιχάς
πέδιο-ς	-			πεδιά-ς [40])
(τεκνο) φόρο-ς	-			φορά-ς
Fem. (παιδο) τόκο-ς et				τοκάς
χαλκέμβολο-ς				χαλκεμβολά-ς (Eurip.)

alia cum masculinis in η-ς conferenda sunt velut

ἀελλής (Il. 3, 13) et ἀελλά-ς (Soph. Oed. T. 467.)

χαμαιεύνη-ς et χαμαιευνά-ς (Od. 10, 243.)

Vocabulum, quod nos in hoc ducere potest, est ποτνιά-ς. Hoc enim Euripides utitur ut Baccharum et Furiarum epitheto. Interpretantur vulgo: clamantes (ποτνιάδες) et cum verbo ποτνιάω [41]), vel ποτνιάζω, quae clamandi notionem habent, coniungunt. Haec autem significatio in Bacchas qui-

---

37) Bopp Vergl. Gr. p. 148.; cf. re-d-itus, se-d-itio etc.

38) ib. „Wahrscheinlich ist auch das δ in weiblichen Patronymen auf αδ ein späterer Nachtrag.“

39) horum si quaedam substantive usurpantur, aut supplendum est aliquid velut ad λευκάς πέτρη, aut ita in substantivorum ordinem transierunt, ut ἡ θέρμη a θερμό-ς, de quo cf. quae infra disseremus.

40) sicut Ἀγύνιο-ς Ἀγυνιά-ς cf. Buttm. II., p. 331.

41) vocabulo seriore, quod non ante Plutarchum invenitur.

dem optime quadrat (cf. Eur. Bacch. v. 664. Dind.), Furiis vero (Or. 318.) non convenire videtur, quamquam illo loco *θίασο-ς* sed *ἀβάκχευτο-ς* iis tribuitur. Neque Furiis, quae proprie *πότνιαι*[42]), *σεμναί* dicuntur, Euripides aliud epitheton quam hoc dedisse, sed solam formam mutavisse videtur, *ποτνιάδες* dicens pro *πότνιαι*[43]). Hoc igitur, ni fallor, exemplum est *α* in *αδ* mutati. Atque omnino *δ* in hac vocabulorum classe serius additum esse puto, nominaque in *αδ* a femininis in *α* et *η* non longius distare videntur, quam nomina in *ιδ* ab iis, quae in *ι* terminantur; etsi in illis declinatio servatur, quae *δ* littera ad *α* accedente invertitur. De paucis vero, quae inveniuntur, masculinis in *αδ*[44]) dupliciter iudicari potest. Nam aut abusu in haec masculinum genus translatum est[45]), ut saepissime in masculinorum formas femininum genus transfertur[46]) aut terminationem ex antiquissimo illo *α* derivarunt, quod omnibus generibus commune erat.

t litteram in lingua Sanscrita radicibus interdum addi videmus, tam in mediis vocabulis, velut *ha-t-ja*, gerundio rad. *han*, quam in fine compositorum, velut *sarva-g'i-t*, omnia vincens (*g'i*)
lôka-kr-t, mundi creator (*kr*)
mahî-kshi-t, terram tenens (*kshi*)
quibuscum Boppius Latina *super-sti-t* (rad. *sta*), *equ-i-t* (rad. *i*), alia, Pottius *pari-et* (*περί* et rad. *i*) ingeniose comparavit[47]). Potest his etiam *indiget* addi, quod ex *indi* vel *indu* praepositione et rad. *gen* (*gi-g(e)n-o*, *γεν*, *g'an*) ortum est, sicut cognatum *indi-gena*. Sed ne Graeci quidem carent nominibus, quae cum his conferantur; addunt enim radicibus quibusdam, quae aut ab initio, aut syncope facta in longam vocalem desinunt *τ* literam, quae quum in nominativo ante *ς* excidat, in casibus obliquis conspicitur. Cuius rei exempla sunt:

rad. *γνω* - St. *g'nâ* - *ἀ-γνώτ*
βρω · *ὠμο-βρώ-τ*, *σιδηρο-βρώτ*, *ἀνδρο-βρώ-τ*

---

[42]) Herod. IX., 97. *τὸ τῶν Ποτνιέων ἱρόν.*
[43]) Cf. Passow. in lexico s. v.
[44]) cf. Buttm. I., 252.
[45]) quod de masculinis in *ι-δ* statuendum esse videtur.
[46]) quod fit in omnibus adjectivis communibus, velut *πίδιος* masc. et fem.
[47]) Bopp Vergl. Gr. p. 132.; Pott Etym. Forsch. I., p. 201. Simile quiddam in linguis Celticis detexit Boppius; cf. Die Celtischen Sprachen etc. p. 55.

στρω vel	στορ	(*str*)	φυλλο-στρώ-τ
δμα -	δαμ	(*dam*)	ἀδμή-τ (cf. δμώς, δμωός)
βαλ -	βλα		ἀβλή-τ, ὑποβλήτ, ἀστροβλήτ
καμ -	κμα		δορικμή-τ
ταμ -	τμα		ἰθυτμήτ
θαν -	θνα		ἡμιθνήτ.

χρώ-ς vocabulum serius τ recepisse certissima vestigia sunt. Apud Homerum enim χρο-ός, χρο-ί, χρό-α [48]) leguntur, quae postea commodioribus χρωτός, χρωτί, χρῶτα cesserunt. ἔρω-ς et γέλω-ς in Homericis carminibus aut secundam atticam, quae vocatur, declinationem sequuntur [49]); aut pro iis ἔρο-ς et γέλο-ς occurrunt; ac vel Attici δύσερω dicebant pro usitatiore δυσέρωτος [50]); ἱδρώ-ς praeter Il. δ, 27., ubi etiam sententia melior est, si ἱδρῶ θ' non ἱδρῶθ' scribitur, τ non habet apud Homerum [51]). Neque in omnibus nominibus in η(τ)-ς τ littera primitiva est. Nomina enim propria, quae nominativum in ης terminant, magna ex parte ceteros casus aut secundum primam declinationem, aut addito τ ex tertiae norma flectunt, velut Γύγη-ς (ου-ητος), Δάρη-ς, Κώμη-ς, Μύκη-ς Μήνη-ς, Μίγη-ς [52]). Horum si quaedam, quae derivata sunt, ex analogia κεφαλήτ, Κύνητ aliorumque nominum, in quibus ητ syllaba derivativa est, facta et metaplasmo in primam declinationem translata sunt, tamen in iis, quae a verbis descendunt, velut Μίγη-ς, quaeque ut Γύγη-ς antiquo tempore primae leges sequebantur, serius τ recepisse puto. Tum Θαλῆ-ς huc pertinet, quod quum ex Θαλέα-ς ortum sit [53]), eodem suffixo formatum est, quo Πυθέα-ς, Χαιρέας, Θρασέα-ς, et quamquam haec primam, nihilo minus τ litterae ope tertiam declinationem sequitur [54]).

---

[48]) Il. κ, 575. χρωτός legitur, et in duobus Odysseae versibus χρῶτ' ἀπονιψαμένη; quibus exceptis semper formae sine τ in Homericis carminibus inveniuntur.

[49]) Buttm. I., p. 222—225.

[50]) Bekk. Anecdd. p. 1197.

[51]) Buttm. I., p. 207.; Damm, lex. Hom. s. v.

[52]) Buttm. I., p. 205.; Prisc. VI., 11.; Bekk. Anecdd. p. 1188.

[53]) Bekk. Anecdd. p. 1380.

[54]) Latinum quie-s cum his comparari potest; hujus enim antiquissimae formae sine t littera sunt, quae deinde cum tertiae declinationis suffixis irrepsit. Voss. de analog. II., 20.; Prisc. VI., 11. p. 255. ed. Krehl: Recipitur quies, quietis; vetustissimi tamen hoc quoque secundum supradictam (quintam) proferebant declinationem.

Pauca quoque in ι nomina exempla insertae τ literae nobis praebent, velut χάρι-ς, χάριτος, cuius accusativus χάριν satis aperte demonstrat, τ non primitivum esse; μέλι - μέλιτος, cui brevius mel comparetur, in quo si τ genuinum esset, haud dubie in nominativo eodem modo in ς mutaretur, quo in τετυφός a themate τετυφότ; Θέμι-ς, cuius genitivus aut Θέμι-ος (Ionice) aut Θέμι-δ-ος, aut Θεμι-τ-ος, aut Θέμιστος formam habet [55]); propter terminationem vero δύνα-μι-ς et φῆ-μι-ς conferenda sunt.

Atque etiam in nominibus derivatis in τη-τ serioris originis esse videtur τ littera. Illud enim suffixum Latino *tat* et *tut* respondet, ac Sanscrito *tâ*, quod prorsus eodem modo ab adiectivis substantiva abstracta derivat; quam ob rem conferas

pṛthutâ - πλατύτη-τ
prêshjatâ - δουλότη-τ
bahutâ - παχύτη-τ
mahatâ - μεγαλότη-τ

Apud Latinos eius formae, quam Sanscrita lingua praebet, similiora sunt nomina in *ta,* quae vocabulis in *tat* et *tut* aequiparantur. Iuxta enim invenimus *senecta, senectu-(t)s*
juventa, juventa-(t)s, juventu-(t)s.

Ac nescio an apud Graecos ἀρετή antiquioris sine τ formae exemplum sit, quod Pottius ad Sanscr. *vara* (egregius, electus) trahit [56]), quamquam digamma apud Homerum non habet. — Denique vel quibusdam vocabulis quae in consonam exeunt, τ addiderunt, velut ἄναξ- ἄνακτ-ος, γάλακ - γάλακτ-ος; eandemque huius litterae rationem esse puto in nominibus in μα-τ, de quibus infra dicetur, atque etiam in γόνατ, δόρατ, quae formae casibus obliquis γόνυ et δόρυ vocabulorum (*g'ânu, dâru*) supponuntur, τ serioris originis esse videtur.

Suspicetur aliquis, alias quoque litteras interdum hoc, quem exposuimus, modo thematis addi. Et maxime hoc de κ littera probabile est, quam ut *c* in Latino *genitri-c-s,* ita in Graeco διφρά-κ-ς, aliisque quae cum formis in ά-ς mutantur, serius affixam esse, putaveris. Sed quum ιγξ et αξ [57]) (i. e. ιγκ-ς, ακ-ς) syllabae vere derivativae esse videantur (λᾶϊγξ),

---

[55]) Cf. Bekk. Anecdd. p. 1188.; Buttm. I. p. 227.
[56]) Et. F. I. p. 222.
[57]) Cf. Lob. Paralipp. p. 126.

cunctanter et caute de hac re diserendum est, quum praesertim dialecti in his formis valde differant. Verum qui hac de re accuratius acturus est, ei etiam verba comparanda sunt, quorum multa consonae ope a nominum thematis derivantur, velut *νεο - νεώσσω*, i.e. *νεωχ-ιω*[58]) (cf. *νεωχμός*), *λιμώσσω, ὑγρώσσω, ἀλλάσσω*; alia fere immutata notione radici litteram addunt; quapropter

τρύχω et *τρύω*
ψήχω - *ψάω*
σμήχω - *σμάω*
τρύπη, τρυπάω et *τρύω, τρέω*[59])

comparentur. Quae omnia, a nostra quaestione aliena propterea tantum attulimus, ut nostram de consonis serius affixis sententiam confirmaremus. Iam vero a consonis ad vocales transeundum est, quae immutata significatione quorumdam nominum thematis adduntur.

Valet autem in omnibus linguis commoditas quaedam[60]), qua fit ut rariores formas sensim repudient, et aboleant, difficiliorumque in locum magis vulgares quasdam facilioresque tractatu supponant[61]). Sic magna suffixorum copia paulatim deminuitur, formarumque varietate gratarum vicem magis uniformes unisonasque voces occupare videmus. Quod quantopere apud recentiores, cum eos, qui a Romanis sermonem acceperunt, tum in Germanica lingua factum sit, constat. Sed ne ab antiquis quidem linguis prorsus alienum est. Degenerarunt autem duplici modo — ut de ceteris taceam — suffixa nominalia; aut consonas abiecerunt, vocalesque minus usitatas in magis vulgares mutaverunt; aut suffixis minus commodis vocales additae sunt, quae in omnium ore erant[62]). Utrumque genus optime in compositis cognoscitur; ea enim ut omnino non adeo religiose singulas compositorum vocabulorum partes conservant, ita et saepissime stirpibus consona terminatis *ο* affigunt, velut *ἑκατόγχειρ-ο-ς, εὔριν-ο-ς*[63]), neque minus frequenter magis usitatam litteram inusitatae in locum ponunt, quod

---

58) vid. Bopp. Vergl. Gramm. p. 724.

59) cf. quae Pottius de auctis Sanscritae linguae radicibus disserit, Etym. Forsch. I. p. 167. sqq.

60) seu negligentiam dixeris.

61) qua de re praeclare loquitur Boppius Vocal. p. 115.

62) Pottius hac de re locutus est E. F. II. p. 375.

63) quod neque Sanscritae linguae alienum est, quae ex *bhadra* et *mâtṛ* facit *bhadramaturâ* [*ὀλβιόμητρος*].

fit in *μεγαλόσωμος* (*σῶμα-τ*), *Πόλυβο-ς* (*βοῦ-ς*), *ἀρτίπο-ς* (*πού-ς*)[64]. Additur autem illo modo vocalis etiam in simplicibus. Nam si in Sanscrito sermone participio praesentis, cuius plenissima terminatio est *ant*, interdum a additur: *nandajant* - *nandajanta* - exhilarator
mandajant - *mandajanta* - exornator
g'ajant - *g'ajanta* - victor[65])
hoc quam maxime huc pertinet. Similiter *mâna* et *âna* ex *mân* et *ân* factum esse infra probabimus. Sed quod apud Indos rarissime invenitur, in Graecorum Romanorumque sermone saepius cernitur. Latini enim quum nomina in *u* desuevissent flectere, quae sic terminata ex oriente secum tulerant, in magis notam nominum in *i* flexionem transposuerunt.
Ex *laghu* enim *lev-i-s* (pro *leg-vi-s*) - *ἐλαχύ-ς*
tanu — *ten-u-i-s* —
svâdu — *sua-v-is* (pro *suad-vi-s* *ἡδύ-ς*)[66])
factum est. Iidem *i* adeo adamarunt, ut multis nominibus, quae in consonam desinunt, adderent; hoc enim modo explicatur *i* vocalis in *mont-i-um, civitat-i-um*[67]). In primam declinationem transfertur *auror-a,* quod Sanscrito *ushas*, Graeco *αὔ(σ)ως*[68]) respondet; *Ancona* pro Graeco *Ἄγκων*; vocabula in *ura* (figura) eodem modo ex brevioribus in *or* (cf. *vigor, decor*), ut nomina in *tura* ex iis, quae in *tor* desinunt facta esse videntur (*praetor - praetura*). Ex Graeca lingua quae huc pertineant, et qua auctoritate nitantur, doctissime exponit Lobeckius (Paralipp. p. 142. sqq.). Multa enim ex themate consona terminato in primam vel secundam declinationem transferuntur, velut: *Δάκ-ς* - *Δάκο-ς*, *φύλακ-ς* - *φύλακο-ς*, *ἀτμήν* (thema *ἀτμεν*) *ἀτμένο-ς*, *δαί-ς* (thema *δαιτ*) - *δαίτη*, *Γηρύων(ον)*-*Γηρύονη-ς* - *Γηρυονεύς*, *μέλα-ς(αν)* - *Μέλανος*, *Δημήτηρ(τερ)* - *Δήμητρα*, cuius accusati-

---

[64]) Od. 18., 310.

[65]) quibuscum *ἐθελον-τή-ς* comparandum est; nam *ἐθελοντήρ* contra normam formatum esse videtur, omnique analogia caret.

[66]) cf. *βραχύ-ς* - brevis; *βραδύ-ς* contra et *δασύς* in secundam declinationem translata sunt: bardu-s, densu-s. Cf. Pott. E. F. II. p. 279.

[67]) vid. Bopp Vergl. Gr. p. 150.; *canis* quoque ita explicandum est, ut stirpi, omnibus fere linguis Europaicis communi *cun*, *cvan*, *can* i additum sit; neque alia est ratio inter Latinum *iuven-i-s* et Sanscr. *juvan*. Vid. Bopp D. Kelt. Sprachen p. 85.

[68]) Pott E. F. I. p. 138.; *ushas* feminini generis est in *hymnis Vêdicis*. Lassen Anth. pag. 97.

vus *τὴν Δήμητραν* apud bonos auctores legitur (vid. Lob. l. c.). Haec ex ipsius Graecae monumentis discimus, alia comparatis linguis propinquis. Quo illa pertinent, de quibus praeclare Boppius disseruit [69]) feminina adiectivorum in *αν*, *εν* velut *τάλαινα* pro *ταλαν-ια*, *τέρεινα* pro *τερεν-ια*, nominumque in *τηρ*, quae aut *α* addito, (*ὀρχήστρι-α*) aut *δ* littera recepta, (*ληστρῖ-δ*) flectuntur [70]); ita ut in his duplicem illum augendi morem alternare videamus. Ceterum latissime patet *α* litterae in femininis affixae usus: *ἡδεῖ-α* = *ἡδϝι-α*, *ουσ-α* (*οντι-α*), *εισ-α*, *εσσ-α*, *ᾱσ-α*, *ῡσ-α*, quae omnia ideo tantum afferimus, ut conspiciatur, quam frequenter haec littera addatur. Alia huius rei exempla infra nobis occurrent.

Ab hoc autem addendarum litterarum modo distnguenda est linguae quaedam abundantia, secundum quam non propter commodam negligentiam, neque hiatus vitandi causa, sed plenioris soni captandi gratia, haud inclinata significatione, nominis themati interdum altera terminatio additur. Quo fortiore sono intentior quidem vocabuli significatio fieri potest; sed non proprie immutatur, neque traducitur ab adiectivorum in substantivorum, vel ab horum in illorum ordinem, qua in re vera suffixorum vis cernitur. Romani autem, quantopere numeros orationis sonumque plenum diligant, etiam in nominibus formandis probant. Duplex enim apud eos suffixum saepe deprehenditur, e. g. si

sem-en	cum	*sem-en-ti-s*
veru	-	*veru-tu-m*
pect-*en*	-	tol-*en-o*(*n*)
vir-*tu-t*	-	beati-*tu-din*

comparamus. Deinde *ti* suffixum, quod praecipue abstracta format in lingua Sanscrita, Graecaque (*τι* et *σι*), et in Latino *pes-ti-s*, *fus-ti-s* nudum conspicitur, in *ac-ti-o*(*n*) multisque aliis *on*; in *ini-ti-um u*, sive *o* dicas, ut alterum suffixum in se recipit. Similia sunt *fac-in-us* quocum *unguen*(*in*), *it-in-er*, quocum nominativus *it-er* conferatur; neque minus in *doc-tri-na pis-tri-na* suffixa cumulata sunt. Graeci sicut omnino modum rebus adhibere sciebant, ita raro abundanter suffixis usi sunt. In *φαιδιμό-εντ* ta-

---

69) Vergl. Gr. p. 139. sq., conferatur etiam Ahrens de diall. Aeolicis p. 54.

70) accedit tertia ratio, ut *ι* transponatur in syllabam priorem: *γενέτειρα* pro *γενετ(ε)ρια*.

men, Ἀργεννό-εσσαι [71]), σιγαλό-εντ, παιπαλό-εντ (quod antiquissimum est) tale quid factum esse videtur. Neque ἀλεκ-τρυ-όν(ών) simplex esse videtur, si brevius ἀλέκτορ eomparamus, quod ab ἀλέκειν, ἀλέξασθαι deducendum est ita ut gallus ut animal pugnax et ad defendendum pronum designetur [72]).

DE CONSONIS INTER STIRPES ET SUFFIXA INSERTIS.

Ae tantum quidem de distinguendis primitivis et derivatis dietum sit. Quam in rem nune propterea inquisivimus, quod iam derivata i. e. denominativa (vid. pag. 2.) a nostra quaestione excludimus et in posterum in solis primitivis versabimur. In his autem summi momenti est quaestio, quibus indiciis radix a suffixo distinguatur. Quae magni sane ambitus est, si funditus perquiretur et enucleabitur; omnium enim radicum Graecarum tractationem requiret, rem difficilem, quaeque summam eruditionem, iudieii aeumen, subtilitatem postulet. Verum huic ut vires nostras pares habeamus, tantum abest, ut ne tangere quidem illam eonemur. Sed quamquam multa de suffixis dubia manebunt, donee radices, quarum ingens multitudo vix tractari eoepta est, accuratius eognoseentur, tamen rursus has consideranti suffixorum eognitione opus est. Itaque quum haee studia invicem se excipiant, pauca de illo radieis et suffixi diserimine, quae ex suffixorum studio colligi posse videntur, hic adumbrabo. Quantulumcunque enim de radicibus constat, hoe iam nunc certo contendi potest, in quibusdam nominibus inter radieem et suffixum aliquid interiectum esse, quod neque huie, neque illi reete adseribi possit. Eo modo et vocales interponuntur et consonae. De vocalibus autem copulandi gratia interpositis, qualis est ε in εὕρ-ε-σι-ς, ἀρχ-έ-τη-ς, μελ-έ-τη, φέρ-ε-τρο-ν nunc tacebo. Neque δ litteram, aliasque traetabo, quae, ut vidimus [73]), interdum eum radiee suffixa eopulant. Sed omnibus his in medio relictis, mentionem inferam σ et ϑ litterarum, quae non copulandi

---

[71]) ab ἄργεννο-ς Aeolica pro ἀργεννός forma (de qua cf. Ahrens de d. A. p. 52.) a rad. ἀργ = *rág' - rág'ata = argentum* etc. vid. Pott. E. F. I., p. 237.

[72]) De suffixorum abundantia, qualis in lingua Germanica sit, vide Grimmium, Deutsche Gramm. II., p. 91.

[73]) σχί-δ-ιο-ς etc., vid. p. 7.

causa - nam etiam post consonas reperiuntur - sed, ut videtur, ad augendam radicem inseruntur. Attamen hoc diversum est ab eo, quod interdum in ipsa Graeca et in cognatis linguis fieri videmus, ut radicibus addatur consona aliqua [74]. Huius enim ope novae quodammodo radices gignuntur, quae simplicium instar per magnum formarum ambitum, variis suffixis et terminationibus auctae, ducuntur; σ et ϑ litteras contra a Graecis in singulis tantum quarundam radicum formis deprehendimus, raro in pluribus [75]. Verum similiter Romani a radicibus quibusdam formas cum s, quae simplicioribus sine s comparantur, facere solent - velut *noc-s-a,* quod cum *fug-a, noc-s-iu-s,* quod cum *gen-iu-s, parsimonia,* quod cum *parcimonia* conferatur. — Haec sicut vulgo ex participio perfecti passivi deducuntur, ita formae Graecae, quae σ habent, a grammaticis veteribus recentiorumque iis, qui eorum rationem sequuntur [76], derivantur a futuro, ex eo more, secundum quem semper ex temporibus varias nominum figuras repetunt. Quae ratio, iam a Buttmanno labefactata [77], secundum emendatam nostro tempore grammaticam legemque, quae comparatione cognatarum linguarum inventa est, ut ad radicem singulae formae verbales reducantur, prorsus reiicienda est. Exempla autem insertae σ litterae affero: quae in ο-ς terminantur: πέτασ-ο-ς, φρίξ-ό-ς, καῦσ-ο-ς, ὀρσό-ς, καμψός, ῥυσός, μυσός (Hesych. = μυσαρός), τραυσός [78], ἀψός, γέλασος, κραύγασος, neutra τέλσον et τόξον, illud a τελ radice quae est in τέλος, hoc eiusdem originis atque τέχ-νη [79]. Feminina πεῖσα, δόξα, κάμψα, ἄση huc pertinent; et ex nominibus in ώ comparentur inter se: πειθώ, ἠχώ, φειδώ, εἰκώ et Ἀναξώ, Πραξώ, Καλυψώ, Ἰασώ. Eadem differentia est inter βλέπος, λέχος, τεῦχος et ἄψος; στέφανο-ς, πόπανο-ν, ξόανο-ν et λείψανο-ν; ἀξίνη haud dúbie a rad. ἀγ (frangere) derivatur, unde etiam ἄξο-ς repetitur, quod pro vulgari ἀγμό-ς dictum esse, lexica tradunt (Passow). Dein sicut in πιθ-ανό-ς, ἰδ-

---

[74]) Cf. Pott E. F. I., p. 167.

[75]) quod fit in τραυσό-ς et τραύσανο-ς; Παύσων, Παυσίας, παυσωλή.

[76]) Lobeckius proprium de nominum verbalium descriptione libellum conscripsit, in quo haec vocabula tractavit.

[77]) Gr. II., p. 311. annot. Ipse hoc σ ex aoristo venire docet ib. p. 313. annot.

[78]) Quaedam enumerat Herodianus περὶ μονήρους λέξεως pag. 38. ed. Dindorf, alia Lobeckius l. l.

[79]) in quo κ, quod in τετυκέντο et si recte ab eadem radice repetitur in τί-κτω (ut videtur pro τι-τ(ε)κω, ut μί-μνω, πί-πτω) apparet, ante ν in aspiratam conversum est; cf. infra.

ανό-ς, aliis purae radici, ita in *τραύστανο-ς*[80]) stirpi per *σ* auctae *ανο-ς* affigitur; cum *Φειδία-ς*, *Νικία-ς* comparentur *Τιστία-ς*, *Σωστία-ς*, *Παυστία-ς*, *Λυστία-ς*, cum *Χάρων*, *Κύφων*, *Λάμπων*-*Παύστων*; cum *ἐχυρό-ς*, *φλεγυρό-ς*-*ἀηστυρό-ς*. De adiectivis in *στιο-ς* velut *λύστιο-ς* *ὀρθώστιο-ς*, *ἀσπάστιο-ς*, *κτήστιος*, quibuscum *ἅγιο-ς*, *πάγιο-ς* comparari possunt, dubitaveris, num ut illa *σ* litteram addiderint, an a nominibus abstractis in *στι-ς* derivata, vel secundum eorum analogiam formata sint. In quo notandum est, abstracta in *στι-ς* interdum quantitate ab his adiectivis distingui: velut *λῦστιο-ς*-*λὕστι-ς*, *στήστιο-ς*-*στᾰστι-ς*, alia adiectiva nomina, unde deriventur, non habere; *ἄσπαστι-ς* enim, ex quo *ἀσπάστιο-ς* ortum sit, non invenitur, neque magis *ἄξι-ς* (cf. *ἄξιο-ς* a rad. *ἀγ*, quae etiam de pondere usurpatur[81]), *γνῆστι-ς* (*γνήστιος*), *ἀλάλαξι-ς* (*ἀλαλάξιο-ς*). Quare, quum praesertim eorum significatio artificiosius interdum ex abstractis in *στι-ς* repetenda esset, fortasse illa omnia ad formas, quae *σ* inserunt, referre oportet. Quod etiam de quibusdam in *στιμο-ς* conieceris, velut *φύξιμο-ς* cuius significatio Od. 5., 359.[82]) fere adiectivi verbalis similis est; quamquam de adiectivis in *ιμο-ς* conferenda sunt, quae supra diximus (pag. 5.). Tum composita vocabula huc traho, quae quum a verbo incipiant, hoc per *στι* syllabam cum substantivo coniungunt[83]); similiter enim sibi respondent

τερπι-κέραυνος et *Τερψι-χόρη*

atque *ἠχώ* et *Ἀναξώ* ceteraeque formae sine *σ* factae iis, quae hac littera utuntur. Neque aliter iudicandum est de iis, quae inter radicem et *σ* vocalem inserunt, velut *Ἀγεστίλαος* (cf. *Ἀγέλαος* Il. Θ. 257.), *Ἀρχεστίλαος* (*Ἀρχέλαος*), *ἑλκεστίπεπλος* (*ἑλκεχίτων*). Omnia enim illa a substantivis in *στι-ς* derivare vetat primum quantitas, quae in multis illorum vocabulorum a quantitate radicalis syllabae nominum in *στι-ς* diversa est:

στᾰστι-ς *Στησίχορο-ς*
πρόδοστι-ς *προδωστέταιρος*

---

80) Lob. l. l. p. 5.

81) Vid. Passow. in lex.

82) — — — *ἐπεὶ ἑκὰς ὀφθαλμοῖσιν*
γαῖαν ἐγὼ ἰδόμην, ὅθι μοι φάτο φύξιμον εἶναι.

83) quibus etiam *βαστιλεύς* adnumero, quod a rad. *βα*, quae saepe causativam notionem habet (Il. ε, 164.; Pind. Ol. 6., 24.) et *λαός*, *λεώς* (cf. *Λευτυχίδης*, Herod. VI., 65. — *Λεωτυχίδης*, Thucyd. I., 89.) ortum, nostroque *herzog*, Graeco *στρατηγός* comparandum est. — Quae explicatio simplicior mihi videtur ea quam Pottius E. F. II. p. 272. dedit.

φῦσι-ς   φυσίζωος
λῦσι-ς   λυσίζωνος

deinde quod complura eiusmodi quibuscum comparentur nomina non habent (δεισιδαίμων, ἀγεσίστρατος, ἀρχεσίμολπος κλεψίγαμος), tum quod aliae quoque, quam ι vocales in his inveniuntur (στρεψόδικος, ῥιψοκίνδυνος, περσέπολις) neque solum ante vocales ι eliditur [84]) (φερέσβιος). Denique significatio maxime contorta est, si φθισ-ήνωρ explicamus, ὁ τῶν ἀνδρῶν φθίσιν ἔχων seu παρέχων; nam in possessivorum [85]) classem referenda sunt illa composita, si ex substantivis ea derivare volumus. Accedit ea difficultas, quod composita possessiva, velut μακρόχειρ, χαλκεόφωνος, *magnanimus*, *Löwenherz*, *vigm-ânçu* (calidos radios habens) substantivum, cuius possessio edicitur in fine habere solent [86]); quamobrem si Graeci ex γάμο-ς et κλέψι-ς compositum possessivum formare voluissent, mutato ordine, γαμόκλεψι-ς (i. e. γάμου κλέψιν ἔχων) dixissent. Itaque quum tot tantisque causis prohibeamur, quominus composita illa a nominibus in σι-ς derivemus, rectius nobis videmur statuere, σ in iis, sicut in ceteris, quae attulimus exemplis, stirpi additum, ι autem copulandi gratia ante consonas insertum esse (Τερψ-ι-χόρη ut τερπ-ι-κέραυνος; ῥιψ-ο-κίνδυνος ut λιπ-ό-ναυς; περσ-έ-πολις ut ἀρχ-έ-κακος) [87]).

Breviores erimus de θ littera, quae et in verbalibus quibusdam formis, quas Kühnerus collegit (I., 194. sqq.), velut ἀλήθω, πρήθω, ἠμύναθον, ἠγερέθονται, et in nominibus varie terminatis stirpi additur. Nomina autem quae in ο-ς desinunt, haud pauca huc pertinent: μόχθος, quod cum μόγος cognatum esse videtur, μόθος, quod ad μα radicem traxeris; γνάθος, quod cum γέν-υ-ς et Sancr. *han-u* a rad. *han* conferendum est [88]) (cf.

---

[84]) quae littera in compositis cum substantivis in σι nominibus vel ante vocalem servatur (ταξίαρχος).

[85]) Cf. Bopp Sctgr. p. 338.; Pott E. F. II. p. 393.

[86]) Cf. praeter Sanscrita composita Bahuvrihi ea quae Pottius II. p. 395. sqq. enumerat.

[87]) Benaryus igitur si quaerit (Lautl. I. p. 138. Anm.), unde in his compositis σ veniat, nisi ex σι suffixo, huic quaestioni iis quae praebuimus exemplis respondisse videmur. — Simplicior etiam nostra ratio videtur, quam ea, quam Grimmius (gramm. theol. II., 976. sqq.) ingeniosis quidem, sed non satis firmis causis defendit. Ab imperativo enim futuri deperdito ille ἀρξι, κλεψι syllabas ortas esse putat; cui sententiae quae obstant, cetera praetermittam; sed hoc tantum dicam, imperativum futuri ex praesentis analogia non ι sed ε vocalem requirere. Alia profert Pottius l. c. p. 393.

[88]) vid. Savelsberg Quaestiones etymologicae de radicibus Graecis p. 24.

γναθμός). Praetereo alia minus aperta (λίθος, ὄχθος, πλίνθος etc.); μισθός autem a rad. *má* Sanscrita repetendum esse videtur, quae in μέ-τρο-ν conspicitur. Haec iam in Sanscrito participio *mi-ta á* vocalem in tenuiorem *i* mutavit. In μισθό-ς vocabulo autem hanc σθ litteras in se recepisse, sicut rad. *ἰ* in ἰ-σθ-μό-ς (cf. ἱμά-σθ-λη) probabile est. Optime enim quadrat significatio: ὁ μισθό-ς, merces, est id, quod cuique metiendo tribuitur (*was jedem zugemessen wird*). ψάμαθος (cf. ψάμμος), ἄμαθος (cf. ἄμμος,) κύαθος (fortasse a radice κυ-κυέω) ut ἠμύναθον αθ syllabam in se receperunt, κριθή eadem littera aucta est (cf. Homericum κρῖ). — Tum quaedam neutra in ος terminata θ habent, velut ἔσθος (cf. ἐσθής) a rad. ἐς seu ϝες (*ves-tis,* S. *vas*), ἄχθος, quocum ἄχος comparetur, στῆθος quod fortasse a rad. στα (ἵστημι) descendit, ita ut pectus [89]) tamquam firmum quiddam designatum sit. — Mere euphonica contra est θ littera ante μο-ς, μη, μα suffixa (ὀρχηθμός, ἴθμη, ἆσθμα), quae huc non pertinent.

DE VOCALIUM IN NOMINIBUS EX RADICE FORMATIS MUTATIONE.

Gravissima porro in tractandis nominibus Graecis est quaestio de mutatione radicis. In qua formam eam, quae in verbo occurrit, primitivam dicere solemus, et, si quid in nomine aliquo ab hac diversum invenitur, id ut mutatione factum designamus. Mutantur autem praecipue radicum vocales. Ac primum quidem aperte augentur, aut simpliciter (ὀπ-ὤψ, λαθ-λέληθα, λήθη), aut ita, ut diphthongus efficiatur (ἰδ-εἶδος, τυχ-τεῦχος). Quem in modum quando quibusve sub conditionibus radices augeantur, vix certo constitui potest. Rationem autem propter quam augeantur, divinare possumus: scilicet, ut aucto pondere caveatur, ne radicalis syllaba suffixorum vi opprimatur et quasi obscuretur. In quo Graeci Sanscritae linguae copiam si non attigerunt [90]), simile tamen quiddam, atque haec, voluisse et quasi tentasse videntur. — Saepius alia mutatio apud Graecos invenitur; α, ε et ο litterae enim tam in verbis flectendis, quam in formandis nominibus inter se permutantur; atque raro quidem in nominum formatione α et ε alternant, saepissime pro ε vocali, quae in radice est,

---

[89]) quod a *pag* (*pango*) factum esse conieceris.

[90]) Cf. Guilelm. a Humboldt, in praefatione ad librum: die Kawisprache p. CLX. sqq., ubi de *guna* et *vrddhi*, quae sit eorum vis et ratio, praeclare disseritur.

ο in nomine inde propagato occurrit. Varia de hac re viri doctissimi, Boppius et Pottius docuerunt. Boppius enim, quod in perfecto secundo ε in ο mutetur, hoc propter sequentem α vocalem fieri suspicatus est[91]), Pottius nomina in ο, α, η terminata fere sola mutationem illam habere contendit, quas vocales similiter atque α perfecti sono suo, ut ε in ο mutetur, efficere existimat[92]). Verum ante omnes vocales ε in ο mutatur, et quaecunque est in finali syllaba, rursus ante omnes in aliis exemplis ε immutatum manet:

α - τέτροφα φορά — τέρμα, θρέμμα, φρέαρ, δέρας, σκέπας, θέμα, ἐθάς
ι - στρόφι-ς, τρόχι-ς, τρόπι-ς, τρόφι-ς — σκέψι-ς, ἔρι-ς, μερί-ς
η - γονή τροπή, μονή — σκέπη, στέγη, ὠκυπέτης, εὐσεβής
ο - λόγο-ς, τροφό-ς, πορθμό-ς — ἔρο-ς, ἔργο-ν, θεσμό-ς, πέπων, ἔμετο-ς, ἑρπετό-ν, δρέπανο-ν
ευ - τροφεύ-ς, γονεύ-ς, λογεύ-ς etc.

atque etiam in vocabulis nullius suffixi ope formatis modo mutatur ε littera (φλόξ, ὄψ(ϝεπ), πόδ (πους rad. πεδ)), modo non mutatur (φλέψ, ἐπίτεξ, βοῦκλεψ). Quae satis probare videntur, propter finalis syllabae vocalem illam mutationem non fieri[93]). — Idem Pottius[94]) liquidas in causa fuisse putat. Sed ne hoc quidem linguae Graecae usu comprobatur; primum enim permulta nomina, in quibus liquida est, ε vocalem immutatam praebent: φέρετρον, φαρέτρα, δέρας, θρέμμα, τέρμων, ἔργον, ἐργάνη, ἔρος, δρέπανον, φλέψ, βλέπος, τέλος, φέγγος, στέμμα etc., deinde multa proferri possunt, quae, quamquam liquida carent, támen ε in ο mutatum habent: ὄχος, ὀχάνη, ὀχυρός, ὀδύνη (Aeol. ἐδύνη), ὀδούς (Aeol. ἐδούς), τοκός, τοκετός, σκοπός, ψόγος, φόβος, ποκή, δοχή, ὄψον, πόπανον, ὄψ. Quare etsi concedi debet, frequentissime cum liquidis coniunctam esse mutationem illam, tamen, quominus in his litteris causam eius positam esse dicamus, vel propter harum sonum ante certas quasdam finales syllabas ε in ο mutari statuamus, tanta exemplorum aliter comparatorum copia nos prohibet. Ita-

---

[91]) Vocalismus p. 40.

[92]) Etymol. Forschungen I., p. 63.: Nomina mit dem Umlaut ο sind fast nur solche nach der zweiten oder ersten Decl., deren Grundform also mit ο, α (η) schliesst etc.

[93]) Eiusmodi trope, quam Pottius (II. 400.) recte mechanicam dicit, haud dubie facta est in ὄροφος, ὑψόροφος, si cum ἔρεφος, ὑψερεφής et in ὀβολός, si cum ὀβελός comparatur (ἡμιωβέλιον).

[94]) ibid. I. p. 14.

que alia nobis ratio quaerenda est, si non ea, quae in unoquoque vocabulo cur ε mutatum sit necne, nos doceat, — quam inveniri posse dubito — sed eiusmodi ratio, qualis saepe in linguis valet, quae non semper observetur, neque tamen negari possit. In quo negotio, ni fallor, verborum Graecorum coniugatio nobis facem praeferet. In perfecto enim secundo longae syllabae personarum terminationes affigi solent [95]). Radicalis igitur syllaba si non per se longa est, producatur oportet (*λαθ-λέληθα, ὀδ-ὄδωδα, τυχ-τέτευχα, ϝιδ-ϝοῖδα*). Solae eximuntur ab hac lege radices, quae ε vocalem habent [96]); eae enim neglecta productione hanc in ο mutant (*τεκ-τέτοκα; τρεφ-τέτροφα*). Unde nescio an recte concludi possit, similem inter α et η, ο et ω, υ et ευ, ι et οι vel ει rationem atque inter ε et ο intercedere, eam nimirum, ut ο ε litteram pondere superet [97]). Quamquam enim ε, α, ο eidem primitivae a litterae respondent, hoc tamen non impedit, quominus inter haec gravitatis aliquod discrimen sit, quale inter *a, i, u* vocales admirabili ingenii accumine detexit Boppius. Itaque dupliciter radicalem syllabam augere poterant Graeci, graviore modo, quum vocalem producebant — quod in omnibus vocalibus fieri potuit — leviore, quum pro ε ο litteram ponebant; unde effecta est sonorum quaedam varietas, quam Graeci minime sprevisse videntur, summopere grata [98]). — Quodsi interdum pro α littera ο positum videmus, velut

ἀρχ - ὄρχαμο-ς
ταλ, τλα - τόλμα (τελα-μών) (Pott I. p. 265.)
κνα - κνόη, κνόος, κνοῦς
θρα - θρῆσασθαι - θρόνο-ς
βαλ (βέλος, βελόνη) βόλο-ς, βολη
παλ (πέλω) πάλο-ς - πόλο-ς [99])

---

[95]) quod etiam in linguis cognatis fit: Sct. *g'agâma-gam*, Goth. *tai-tôk(tak)*.

[96]) praeter *μελ-μέμηλα*.

[97]) Accedit, quod in verborum flexione ο interdum Sanscr. *â* respondet (*τύπτομες - tupâmas*, in quo non sola nasalis vis valuisse videtur; tum etiam in nominibus ο interdum *â* Sanscriti locum tenet; cf. *vâhas* - ὄχος
dâru - δόρυ
g'ânu - γόνυ

[98]) Romani similem vocalis tropen habere videntur; *precor-prex-procus*; *tego-toga*; *pendeo-pondus*; *fero-for(t-)s*? *sero-sor(t-)s*?

[99]) *παλ* et *πελ* radices enim non separandae sunt.

utrum ex his exemplis de α et ο vocalium pondere quidquam colligi possit, an fortuito potius et varietatis causa illae secundum ε et ο litterarum exemplum nonnumquam alternent, dubitare possumus. Mihi vero hoc probabilius esse videtur.

DE SUFFIXORUM SIGNIFICATIONE.

Hae quaestiones, quas paucis adumbravimus, aliaeque, quas ne tetigimus quidem, quum statim in vestibulo doctrinae de Graecis nominibus formandis positae sint, ipsam domum intrantibus, linguaeque quasi oeconomiam cognituris quaeritur, quem in modum magnam suffixorum multitudinem, qua in formandis ex radice nominibus Graeci utuntur, in ordinem redigere, aliisque sub conspectum ponere possimus. Ac plerumque quidem ita enumerantur suffixa, ut primum variae secundum significationis discrimina classes ponantur: nomina agentis, nomina instrumentorum, nomina abstracta, alia, tum doceatur, quibus suffixis in quaque classe lingua utatur. Quo fit ut primitiva et derivata, si modo sub commune personalium vel abstractorum nomen cadant, coniunctim tractentur, eademque suffixa, si varius eorum usus est, ratione, qua ex uno ad alterum perveniant, non exposita, bis vel saepius enarrentur [100]). Attamen ut lexicum male institues, si varias primum significationes in certas classes distribuas, deinde sub audiendi, videndi, eundi significatione doceas, quae harum cuique vocabula in ea, quam tractas, lingua respondeant, ita male suffixa ex solo significationis discrimine in ordinem redigentur. Immo et in lexico scribendo solus ordo verus et ex rei natura petitus is est, ut collectis vocabulorum stirpibus, quomodo ex his variae formae, ex primitiva autem cuiusque significatione notionis varietas orta sit, exponatur; et in suffixis tractandis primum quaeres, quae sint inter se cognata, quae cuiusque primitiva figura sit, hac autem inventa scrutaberis antiquissimum usum; ex illa forma illoque usu cetera tum deduces. Neque in hoc intra unius linguae terminos nos continebimus, sed libere, dummodo caute et prudenter, per ampliores complurium cognatarum linguarum campos vagari licet. Sin de suffixorum significatione loquor, quae non minus

---

100) Quamobrem Boppius et Grimmius in sua uterque grammatica et Pottius E. F. II. p. 459. sqq. aliter suffixa enumerarunt.

quam forma in unoquoque accurate perscrutanda est, priusquam de singulorum in enumeratione loco quidquam statuatur, me non ita intelligi volo, quasi sua cuiusque suffixi per se positi notio quondam fuerit; valde lubricum enim est de eiusmodi voculis iudicium, et quamquam negari non potest derivativas quasdam terminationes ex integris vocabulis ortas esse (ειδης ex εἶδος, plura in lingua Sanscrita [101]), in nominibus ex radice factis tale quid factum esse dubito [102]). Quaeritur autem, annon, collectis quae quoque suffixo terminantur nominibus, significatio aliqua primitiva inveniri possit, abs qua orsis universum suffixi usum similiter intelligere liceat, atque radicis usum ex simplice notione ad magnam varietatem deductae. Atque ut radicum analogia diutius utamur, eas, quae vulgo abstracte usurpantur, fere ad magis concretam, quaeque sub sensus cadat, significationem reduci posse videmus. Cuius rei satis notae exempla, qualia sunt ἐπίστασθαι, συνιέναι, εἰδέναι [103]), *verstehen*, *begreifen*, vix est cur afferam. Explicatur hoc inde, quod in linguae generatione sensus magis quam ratio valuerit. Suffixa autem nominalia quum haud dubie ex antiquissimo tempore linguae inhaeserint, eorum quoque ea quae vulgo abstracte usurpentur, a concreta notione incepisse iam per se probabile est. Quod perquisitis linguis certum fit. Atque in Graeca maxime nullum videmus suffixum — eorum certe, quae ipsis radicibus affiguntur — sola abstracta notione usurpari. Immo comparata praecipue San-

---

[101]) velut *gôshta*, *kalpa*, cf. Boppii indicem syllabarum derivativarum (*taddhita*). Notiora sunt Germanica *haft*, *bar*, *lich* etc.

[102]) Boppius ex pronominum stirpibus suffixa nominalia orta esse docet in libello, quem scripsit: Ueber den Einfluss der Pronomina auf die Wortbildung. (Abhandlung der Akademie 1832.) Atque apparet, si omnino suffixa cum stirpibus coaluisse, non ex his quasi germinasse statuimus, longe verisimillimam esse v. ill. rationem. — In quam accuratius inquirere non est huius loci, quum praesertim quae nos de primitiva suffixorum significatione dicemus illi sententiae minime repugnent. Pottius si complura suffixa e verborum radicibus derivat, et vel *tr* ita dissecat, ut in *r* vocali radicem *r* (ire) latere putet, in hoc fateor me v. cl. assentiri non posse (cf. E. F. II., 459.); et magis mihi arridere Guil. a Humboldt sententiam: Durch die unerforschliche Selbstthätigkeit der Sprache brechen die Suffixa aus der Wurzel hervor und dies geschicht so lange und in so weit, als das schöpferische Vermögen der Sprache ausreicht. (Einleit. z. Kawispr. p. CXL. sq.)

[103]) de quo Pottio assentior, qui οἶδα et Sanscr. *vêda* recte cum *vindâmi* coniungit, (E. F. I. p. 25.) cui magis concreta inveniendi notio est. Similiter recentiores Graeci ἠξεύρω pro οἶδα usurpant.

scrita lingua, omnia illa etiam de personis usurpata esse videmus. Idem valet de instrumentorum suffixis, ac ne inter activam quidem passivamque significationem distinguitur. Quae omnia singulis exemplis probaturi sumus. Apparet igitur non certam ullius suffixi significationem neque alium suffixorum primitus usum fuisse, nisi ut ex radice nomen facerent [104]). Antiquissima autem nomina quum haud dubie concreta fuerint, et quum maxime nominum formatio cum generum usu arcte cohaereat, genere autem quasi anima rebus inspiretur, genusque a personis desumptum sit — *suffixa a personis designandis incepisse videntur.* Inde una cum genere etiam in rerum nomina et abstracta translata sunt. Atque adeo pellucida est linguae Graecae formatio, ut omnia, quibus in formandis ex radice nominibus utitur, suffixa ad primitivam formam reducta, de personis usurpari inveniamus. Quod Sanscrita praesertim lingua comparata comprobatur. Fuit igitur antiquissimo tempore — de hoc enim loquor — abundantia quaedam ut omnino formarum, ita suffixorum, significatione vix distinctorum. Atque ut varias videmus verbi, e. g. praeteriti temporis formas primum generari, easque seriore tempore, maxime a Graecis, varium in usum vocari, ita postea suffixorum quoque usus sensim certius constitutus est; ita ut personalis significationis, unde incipiendum esse videbatur, in quibusdam suffixis vix vestigia serventur, in aliis haec per omnia tempora fere sola valuerit. Quae nobis singula tractantibus clariora fient.

Summi autem in hoc momenti est generum differentia. Eadem enim suffixa, aut paulum mutata, saepe videmus genere converso prorsus alium usum habere. Cf. *ἡ μάν-τι-ς — ἡ πίσ-τι-ς, ὁ ἅρπαξ* (avarus) — *ἡ ἁρπαξ* (correptio). Quod non impedit, quominus coniunctim de varie usurpatis generibus loquamur, et eodem modo, quo in adiectivis a masculino, quod per se positum hominem designat (*ὁ ἀγαθό-ς*, bonus), neutrius generis notionem deducimus, quae si vocabulum absolute ponitur abstracta est (*τὸ ἀγαθόν*, bonum), sic in eo operam collocemus, ut quae inter varia eiusdem suffixi genera ratio intercedat, enucleemus. Quare de *a-s, á, a-m* seu *ο-ς, η* vel *α, ο-ν, u-s, a, u-m* suffixis, quibus *η-ς* quoque ad-

---

[104]) Praeclare hac de re Boppius dicit: der Sprachgebrauch legt gewöhnlich mehr Nebenbegriffe in die Wörter, als diese durch ihre wirklichen Elemente formell ausdrücken. Ueb. d. Einfl. d. Pron. a. d. W. p. 21

numerandum est, de ανο-ς, ανη, ανο-ν, τρο-ς, τρα, τρο-ν, τι-ς vel σι-ς masc. et fem. aliisque quae hunc in modum sibi respondent, ut de singulis suffixis per genera motis dicam. Solet autem feminini generis in nominum formatione ea vis esse, ut a personis ad abstractam notionem vocabulum deducat. ἡ θέρμη enim, adiectivi θερμό-ς[105]) femininum, calorem, ἡ πινυτή a πινυτό-ς prudentiam, ἡ ἄκρα ab ἄκρο-ς fastigium, ἡ στενή a στενό-ς angustias designat. Eodem pertinet adverbialis femininorum usus: ἀπ' ἴσης, ἀπὸ πρώτης, δημοσίᾳ, ἰδίᾳ, πῇ, τῇ etc. In quibusdam ne terminatione quidem mutata solum genus femininum sufficit, ut vocabulum ad rei significatum traducatur — velut ἡ ἔρημο-ς (desertum). Qua de re multa Lobeckius in dissertatione de nominibus adiectivi et substantivi generis ambiguis praeclare exposuit[106]). Ex Latina lingua adverbia in *e* huc afferri possunt. Quae quum antiquitus *d* in fine habuerint[107]), haud dubie, sicut ceterae formae in *d*, quae a nominibus descendunt, ex ablativis orta, atque quum *e* apud Latinos feminino generi proprium sit (in quinta decl.), ex femininis in *e* eodem modo, quo Latina adverbia in *od* Graecaque in ως (= *ât*) ex neutris vel masculinis facta sunt[108]). Neque a Germanica lingua hic usus abest. Afferuntur enim vocabula abstractae significationis, velut *gëbantî* (gratia), *quëdandi* (cantus)[109]), quae, ut Grimmius dicit, manifesta participia sunt, sed abstracte usurpantur vi generis feminini. Atque si *ung*, *ing* syllabae tum personas designant, tum in feminino genere actionem, nescio an hoc eidem huius generis vi tribuendum sit[110]). — Itaque sicut ἡ πινυτή a πινυτό-ς separari non potest, ita

---

[105]) in quo accentus discrimen notandum est.

[106]) Paralipp. p. 360. sqq.

[107]) *facillumed* in vetustissima inscriptione legitur; vid. K. L. Schneider Lat. Gramm. I., pag. 260.

[108]) Cf. Bopp Vergl. Gramm. p. 213. sqq.; Benary Röm. Lautl. I. p. 36. sqq.

[109]) Cf. Grimm Deutsche Gramm. II. p. 342.

[110]) Cf. ib. II., 348—365. Adverbia quoque in *ungo* cum his abstractis in *ung* cognata esse, suspicatur vir cl., quod egregie cum Latinorum in e adverbiorum usu convenit. — Ea vero, quae Lobeckius l. c. ex nostra lingua affert non omnia huc pertinent; brevis enim e vocalis nobis aeque in adiectivorum femininis pro antiquo *iu* et in abstractorum terminatione pro antiquiore *î* (*liupî*) usurpatur, ita ut *liebe* (amor) specie tantum cum feminino adiectivi *lieb* (cara) congruat, quum antiquiores inter *liupî* et *liupiu*(*u*) distinxerint. — De *î* terminatione cf. Grimm III. p. 502., idem de generum significatione praeclare disserit ib. p. 355. sq. Adde Pott E. F. II. p. 447.

ὁ ἀρχό-ς et ἡ ἀρχή
ὁ πομπό-ς - ἡ πομπή
ὁ ἀμοιβός - ἡ ἀμοιβή
(ἐκη) βόλο-ς - ἡ βολή
ὁ ἀοιδό-ς - ἡ ἀοιδή
φορό-ς - ἡ φορά
ὁ κλεπό-ς - ἡ κλεπή

sibi respondent, non enim suffixi, sed generis vi distinguuntur. Quod ut hic in aperto situm est, ita de multis Graecorum suffixis, quae actionem designant in nominibus ex radice formatis, probaturus sum. — Sed non solo feminino genere in hac re Graeci usi sunt. Masculina quoque in rebus abstractisque notionibus designandis saepe adhibita sunt. Rerum enim et abstracta nomina adeo miscentur et permutantur, ut saepe vix distingui possit, utri classi vocabulum tribuendum sit [111]). Masculinorum igitur abstracte usurpatorum exempla sunt: ὁ λόγο-ς, oratio, ὁ καμπτήρ, flexus, ὁ στέφανο-ς, corona, ὁ ὀρχηθμό-ς, saltatio; quae si confers cum ἀρετα-λόγο-ς (de virtute loquens), ὁ καμπτήρ (flectens), ὁ κοίρ-ανο-ς, ὄρχα-μο-ς, eadem suffixa utrique usui personae reique vel actionis designandae serviisse apparet. — Neutra autem proprie numquam in personarum nominibus usurpata esse per se intelligitur. Ea vero in lingua Graeca ita praecipue in usum vocata sunt ut res verbo effectas designent, velut τὸ πρᾶγμα, τὸ ξόανο-ν, τὸ ἔργο-ν, τὸ εἶδος (videndo enim figuram rei sub oculis positae nobis paramus et fingimus) Latina *facinus, iter*. Quamquam in nulla lingua intra tam certos fines ullius generis usus se continet. — Ac tantum quidem in universum dictum sit. Iam ad singula transeamus.

Incipiamus a simplicissima formatione, quae nullius suffixi ope fit. Non magnus est in omni sermone nominum sic factorum numerus, perpauca eorum sunt simplicia, paulo plura in compositorum fine conspiciuntur. In his igitur nominibus, velut φρίκ-ς, βήκ-ς [112]), Latinis *rec-s, lec-s,*

---

[111]) Cf. Grimm l. c. III. p. 478.: Uebrigens bedarf es kaum der Erinnerung, dass die Grenze zwischen sinnlichen und abstracten Subst. nicht scharf gezogen werden kann etc. — Frass ist sinnlich, wenn es das Gericht (cibus), abstract, wenn es die Handlung des Essens (esus) bedeutet. Cf. ἀοιδή, ἀρχή, φάτι-ς, γνώμη etc.

[112]) ς litteram enim ne quis pro suffixo habeat, quum sit nominativi signum, postquam Boppianae gr. comp. pp. 157. sqq. editae sunt, vix monendum est; quamquam Lobeckius

Sanscritis *judh, bhî-s,* quum thema a radice non distinguatur, genera quoque designari non possunt. Sed masculinum aeque et femininum genus in se recipiunt. Valet igitur hic mera generum vis; nam si masculina sic formata, velut *ὁ κλώπ-ς, ὁ πτώκ-ς, ὁ κράκ-ς, ὁ θρίπ-ς, ὁ φθείρ, παιδότριπ-ς,* Latina *duc-s, tibi-cen, praesid(ses), arti-fic(fex), armiger,* Sanscrita *dharmavid* (iustitiae gnarus), *ǵalapî* (aquam bibens), actorem significant, feminina velut *ἡ ὦπ-ς (ὀπ), ἡ (ϝ)ὄπ-ς (ϝεπ), ἡ φρίκ-ς, ἡ δήκ-ς (δακ), ἡ φλόκ-ς (φλεγ), lec-s, pac-s, nec-s, luc-s* actionem vel rem designant, tum sane apertum est, non terminationis, quae nulla est, sed generis vi abstracta a concretis, res a personis distingui. Etiam masculini generis ad rem significandam usurpati exemplum adest — *ὁ πού-ς*, cuius thema est *ποδ* a rad. *πεδ* (cf. *πέδον*), Sanscritum *pad,* Latinum *ped.* Pedem igitur hae tres linguae, quibus suffixo usa Gothica accedit (*fôtu-s = pâd-a-s*), ab eundo nominant et quasi viatorem designant. Quod sicut hic in aperto positum, ita de reliquis quoque tenendum est ut exemplum rationis quae in rebus denotandis valere solet.

Eorum, quae a (*ο, α, η*) vocalis ope formantur, nominum masculina actoris servantur in omnibus linguis, velut Sanscritum *vjâdha* (a *vjadh*) venator, *sarpa* serpens (*srp*), *ἀγό-ς, σκοπό-ς. ἀρχό-ς, πομπό-ς,* Latinum *procu-s,* quo a rad. *prec* (*precari* St. *prak'h,* nostrum *fragen*) repetendum esse videtur. Minus graviter autem hanc terminationem veterum Graecorum auribus sonuisse puto, quam qua personae agentes vulgo designarentur. Itaque rara sunt eiusmodi vocabula simplicia. Frequentissime contra hic usus primitivus in compositis servatur, quae saepe antiquiorem quam simplicia analogiam sequuntur, velut *ἐπες-βόλο-ς, πυρ-φόρο-ς, ὠμοφάγο-ς, εἰροπόκο-ς, φυτοσπόρο-ς, Ἱππημολγό-ς,* quibuscum Sanscritum *dhanan-ǵaja-s, su-kara-s,* Latinum *causidicus, profugu-s* comparetur. Similia sunt adeo, ut saepe vix distingui possint ab his adiectiva velut *φανό-ς, στιλβό-ς, θοό-ς, αἰθό-ς, πηγό-ς, λοιπό-ς, τομό-ς,* quorum pleraque intransitivae vel passivae notionis sunt. Vocabula in *α* et *η* ab his proprie non distingui quum Boppius demonstraverit [113]), licet etiam *εὐρυόπα, παρθενο-*

---

constanter loquitur de *ς* formativo (Paralipp .p. 185.). — Nos lineola a stirpe hanc litteram separamus, ut pura stirps conspiciatur. (*φρίκ-ς, λόγο-ς, πόλι-ς, πολίτη-ς,* sed *ἔπος, σαφής,* quum hic *ς* thematis pars sit.)

[113]) Vergl. Gramm. p. 137—138.; Pottius ea quae contra Boppium dicit — *α-ς* et *η-ς,* Latinumque *a* contractione ortum esse contendens — mihi non persuasit. (E. F. II., 339.)

πῖπα, omniaque, quae nominativum in η-ς terminant, nomina composita afferamus — σιγέρπη-ς, θεοσύλη-ς, λογοθήρα-ς, νομάρχη-ς, τειχομάχα-ς, alia [114]). — Feminina in α vel η, quae personas designent, raro inveniuntur; nam ut adiectiva, quorum haud parvus numerus duas tantum terminationes habet, hic praetermittam, feminina in η fere ab iis nominibus formantur, quae velut κοῦρο-ς-κόρη, δοῦλο-ς - δούλη, δμώ-ς - δμωή, tantum per genera moventur. Personarum femininarum nomina sine masculinis huius suffixi ope lingua Graeca non finxisse videtur. Itaque quum masculinorum in ο-ς simplicium, quae de personis usurpantur, numerus parvus sit, composita autem in feminino η litteram non in se recipiant, non multa nomina in η feminas designare posse apparet. Paulo plura apud Romanos inveniuntur in a terminata, velut *puerpera*, *grandiloqua*, *pedissequa*, qualia Graeca lingua non toleravit; ἡ οἰνοχόη enim si de ancilla vinum ministranti ab Homero usurpatur, hoc contra compositorum regulam est. In universum autem quantopere Graeci ab η suffixo in feminarum nominibus abstinuerint, docet ἡ τροφό-ς; adeo enim quum η suffixum audiebant, de abstractis nominibus cogitare consuerant (ἡ τροφή), ut personam femininam designaturi, abstinerent potius ab η littera, et masculini terminatione uterentur. αδ autem quod ex α ortum esse probavimus, saepissime in mulierum nominibus occurrit (ἡ ἐθά-ς, μαινά-ς) [115]). Frequentissime vero η et α suffixa in abstractis ex radice formandis usurpantur: velut ἡ ἀρχή, ἡ τροφή, ἡ μάχη innnumerisque aliis in nominibus, quae cuique in promptu sunt. Comparantur Sanscrita [116]) *kship-â* βολή a *kship* βάλλειν, *pûg'â* honor a *pûg'* honorare, Latina *fuga, suada, toga* (*teg*). Multa etiam in αδ vocabula ad res designandas deflectuntur — ἡ λαμπά-ς, ἡ λιβά-ς, ἡ ἁμαρτά-ς (pro ἁμαρτία apud Herodotum). — Permulta dein masculina idem experta sunt; quorum in quibusdam viam, qua ad illum usum pervenerint, persequi haud ingratum erit. Quod in πλόο-ς vocabulo nobis licet; hoc enim a rad. πλεϝ vel πλυ,

---

114) Simplicia enim in α vel η, Latini *scriba* in modum formata, apud Graecos non inveniuntur cf. Lob. Paralipp. p. 134.

115) cf. p. 9.; praeclare igitur Graeci differentia inter α vel η et αδ usi sunt, quippe qui illud suffixum in abstractis, hoc praecipue in personarum nominibus usurparint.

116) Rarior tamen est in lingua Sanscrita haec terminatio, quam in ceteris eiusdem stirpis linguis, et si Wilkinsio fidem habemus, iis praecipue radicibus affigitur, quae gravem vocalem habent. (Sanscr. gr. p. 474. — a heavy vowel, long by nature or position.)

Sanscrito *plu*, descendit, et quantum ad formam, si digamma restituis (πλόϝο-ς) Sanscrito *plava-s* ad amussim respondet; *plava-s* autem navem designat, quasi natantem[117]); Graecum πλόο-ς abstractam notionem adeptum est, illiusque in loco τὸ πλοῖον, quod ex πλόϝιον ortum est, usurpatur. Itaque hoc vocabulum ex primitiva significatione personali, quae in ἁλίπλοο-ς[118]) i. e. in mari natans, mari circumfluus, servatur, in altero sermone ad rem significandam, in altero in abstractam notionem transferri videmus. νόο-ς fortasse a rad. νε repetendum est, quae in νέομαι conspicitur; haec enim quum in νείομαι, νίσσομαι formis ι habeat, cum Sanscrito *nî* (ducere) comparanda esse videtur[119]); suspicari igitur licet, mentem quasi ducem designatam esse a Graecis; nisi mavis vocabulum cum Sanscrito *nî-ti* comparare, quod alia via ad similem prudentiae vel calliditatis notionem ab eadem radice pervenit. Similiter quum multa nomina primum personas agentes designasse, deinde in abstractam notionem transiisse putandum sit, alia contra, quae cum adiectivis λοιπό-ς (λελειμμένος), τομό-ς conferantur, passivam notionem in se receperunt, velut ὁ πάλο-ς, sors, quia quatiendo profertur, quamquam idem nomen in ἐγχέσπαλο-ς activum est; ὁ δόμο-ς, *dama-s*[120]), *domu-s* est id quod exstruitur, ὁ οἰκοδόμο-ς qui domum exstruit; ὁ ὄχο-ς, currus, quia vehitur (a rad. ἐχ seu ϝεχ = *vah, veh*[121]), αἰγίοχο-ς, qui aegidem tenet. Hoc modo si quis singula vocabula tractabit, de multis, qua via ad vulgarem significationem pervenerint, cognoscere licebit. Ceterum antiquissimam esse abstractam masculinorum notionem lingua Sanscrita nos docet, in qua haec saepissime in nominibus in a conspicitur, velut *g'aja* (victoria), quod cum *dhanang'aja* (divitias vincens) conferatur; *dvêsha* (odium) a *dvish,* (odisse); *jôga* (coniunctio a *jug'*, coniungere); *grâha*, a *grah* (corripere) si abstracte usurpatur correptionem, ut ita dicam, sin active, corripientem designat. Ex hac enim significatione ut variarum bestiarum nomen adhibitum esse videtur[122]). Ex Latina lingua *ludu-s, sonu-s* (*svana*)

---

117) Haec enim principalis *plu* radicis significatio esse videtur cf. Rosen radd. Sanscr. s. v. Generalius grammatici Sanscritici eam per *gatâu*, *sarpanê* circumscribunt.

118) cf. Il. μ, 26. ἁλίπλοα τείχεα.

119) Vid. Bopp gloss. Sanscr. in appendice; cf. *çî* - κεῖ-μαι.

120) Cf. Lassen Anthol. p. 100.

121) Savelsberg quaestt. p. 1—47.

122) Vid. Wilson s. v.

focu-s huc pertinent [123]); ceterum vocabula sic formata apud Romanos, qui plenos gravesque sonos amabant, non adeo multa fuisse videntur. — Neutra in *ο-ν*, sicut masculina modo passivae, modo activae significationis sunt; *τὸ ζυγό-ν* enim est *τὸ ζευγνύν*, *τὸ ἔργο-ν* - *τὸ ποιούμενον*, *τὸ πέδον* (rad. *πεδ-πούς* vid. p. 28.) *τὸ πατούμενον*.

Eadem significationis discrimina in nominibus, quae in *ι* terminantur, animadvertimus. Actores significant *ὁ στρόφι-ς*, *τρόχι-ς*; adiectivum est *τρόφι-ς*, quod sicut *ταρφύ-ς*, huic cognatum, de eo usurpatur, qui bono nutrimento crassus factus est (*wohlgenährt*). Feminina personarum nomina in *ιδ*, quae ab hoc suffixo non separanda sunt, supra complura enumeravimus, *μυρόπωλι-ς*, *στρατηγί-ς* etc.; abstracte Graeci et quibusdam sine *δ* finali vocabulis utuntur: *ἡ ἄγυρι-ς*, *ἡ μῆνι-ς*, *ἡ φρόνι-ς*, *ἡ πόλι-ς* [124]), et nonnullis, quae littera augentur: *ἐλπί-δ*, *ἐρί-δ*, *κλῆί-δ*, *χάρι-τ*. Indi quum, quantum grammatici docent, per *i* praeter feminina abstracta, quorum usus rarus est, velut *g'âji* (victoria), etiam adiectiva, velut *çuk'i* (purus) a *çuk'*, et masculina agentis, velut *k'akri* (efficiens) a *kr̥* facere, *g'agmi* (ventus) a *gam* ire repetant, Graecis in *i* suffixi usu simillimi sunt.

υ suffixum apud Graecos substantivis et adiectivis commune est; flexionis enim differentia, quae est inter haec et illa (*υ-ς*, *υος* aut *εϝος*) non impedit, quominus utriusque classis thema in *υ* desinere statuamus. Personae nomen, quale est Sanscritum *bhiksh-u*, mendicus, a *bhiksh* mendicari, ex Graeca lingua afferre non possum. Adiectiva autem in utroque sermone non rara sunt; ac respondent sibi *âçu-s* *ὠκύ-ς*, *svâdu-s* *ἡδύ-ς*, *guru-s* *βαρύ-ς* ad formam aeque ac si notionem spectas [125]). Romani his *i* addiderunt: *tanu tenu-i-s*, *guru gravi-s*. Rerum abstractaeque significationis nomina utriusque generis inveniuntur in lingua Sanscrita; *hanu-γένυ-ς* a rad. *han* (*to smite*, *Wilkins*), *vâju* - *ventus* a *vâ* flare, *ἡ ἰσχύ-ς*, *ἡ ὀϊζύ-ς*.

Nomina in *ευ-ς* hic tangam tantum; his enim quid in cognatis lin-

---

[123]) foc-us, quod vulgo a rad. fov (fovere) repetitur, rectius fortasse cum fac-s coniungitur.

[124]) a rad. *πλε*, quae est in verbo *πίμπλημι* Sanscr. *pr̥̄* cf. *purl-s* et *pura-m*.

[125]) *ἐΰ-ς* quoque huc pertinet, quod a rad. *ἐς* deducendum esse videtur, ita ut *ἐΰ* Sanscrito *su* eodem modo respondeat, quo Graecum *εἴην* = *ἐσίην* Sanscr. *sjâm*. De notione conferatur Sanscr. *sat* (ens et bonus).

guis respondeat, non video [126]). Praeterea quum plurima personarum nomina hoc suffixo formata esse constet, neque ullo modo haec terminatio nostrae sententiae officere possit, ad quaestionem non pertinent. Eam autem ob causam ea affero, quod eiusmodi vocabula saepe a personis ad res transferuntur, velut ὁ χοεύ-ς (Guss), ὁ τομεύ-ς, quod proprie sectorem designat, deinde ad scalprum designandum adhibetur, denique in mathesi de coni sectionibus usurpatur. Neque a passiva notione vocabula in ευ-ς aliena sunt, quod docent: ὁ ἐμβολεύ-ς, obturamentum, ὁ ἀμφορεύ-ς i. e. ἀμφιφορεύ-ς [127]).

Neutra in ος et adiectiva in ης thema in ες terminare, in quo ς littera sicut in Sanscrito *as*, Latino *us* vel *ar*, *or*, *er* suffixi pars, non nominativi signum est, demonstravit Boppius [128]). Recte igitur Kühnerus [129]) hoc ut multa alia, quae doctissimi illius viri acumine detecta sunt, in grammaticam recepit. Nos his causas, cur ς in hic vocabulis ad suffixum pertineat, non repetamus; sed hoc pro demonstrato habeamus, eodem suffixo terminata esse Sanscritum *man-as* (mens) Graecum γῆρας, μένος, σαφής(ες), Latina *corpus, Venus, Ceres, honor* [130]), *robur*. Haec autem nomina, quum magna ex parte neutrius, alia masculini quidem generis, sed abstractae notionis sint, nostrae de abstractorum suffixorum origine sententiae contraria esse videntur. Verum ne fallamur exemplorum copia. Accuratius scrutantibus obversantur masculina et feminina de personis usurpata. *vêdhas* enim est Brahmae dei epitheton, quod si Wilkinsio credimus [131]), a rad. *vidh*, quae regere, ordinare, gubernare significat, deducendum est; feminina habemus Sanscrita et Latina, quae personas designant: *Apsaras*

---

126) Boppius ευ ex Sanscrito *u*, de quo modo locuti sumus, deducit: Ueber den Einfluss der Pronomina auf die Wortbildung p. 20.; Pottius, ut nos, fatetur se hoc suffixum non intelligere E. F. II. p. 443.

127) Cf. Lobeck Paralipp. I. p. 44.

128) Vergl. Gramm. §. 146., §. 128.: Ueber einige Demonstrativstämme, Berlin 1830. pag. 4. sqq.

129) Ausführl. Gr. I. p. 320.

130) Cf. Pott E. F. I. p. 136.; fulgur — fulgur-is quoniam *u* vocalem, quam corpus, robur in solo nominativo praebent, etiam in casibus obliquis servat, rectius fortasse ab eodem v. d. (ib. p. 69.) ad *us* suffixum Sanscritum (*vapus*) trahitur.

131) vid. eius gramm. p. 455.: *vêdhas*, an epithet to Brama and also to Budha from vidh, rule, govern, ordain. Cf. Wilsonium in lexico.

i. e. *áp-saras*, in aqua iens *g'aras*, plerorumque *g'arâ* vocabuli casuum thema, quod Graeco γῆρας respondet [133]), *Ceres*, *Venus* (quod Benaryus bene cum rad. *van* desiderare coniungit). Si porro adiectiva in ης, quorum pauca quidem simplicia sunt, multa tamen ex ipsa radice formantur (σαφ-ής [134]), ψευδής — ἀβλαβ-ής, ἀϊδής, περιχαρής) [135]), Latinumque *vetus*, quod his simile esse videtur, respicimus, vix dubium esse videtur, hanc quoque terminationem a personis significandis incepisse; postea modo in masculino genere (*honor*, *decor*, *rubor*, *albor*), modo in neutro (βλέπος, φάος, τεῦχος, χρέος, πραγος, — *manas* (rad. *man*), *vak'as* (verbum) a *vak'*, dicere, *vásas* (vestis) a *vas*, vestire, in abstractis rerumque nominibus usurpatum est.

Transimus ad suffixum, quod satis aperte in omnibus linguis in personarum nominibus usurpatur. *tṛ* syllaba enim et in Sanscrito sermone plerumque actor designatur, eademque ratione τηρ et τορ apud Graecos, *tor* apud Romanos tam vulgare est, ut exempla, quale est *dâtṛ*, δότηρ, *dator*, afferre vix opus sit. Atque quum in lingua Sanscrita in eisdem vocabulis *tar târ* formae alternent (Acc. *dâtâram*, Loc. *dâtări*), Graeci duplex suffixum inde fecerunt, ex breviore *tar*-τορ, quod tantum in nominativo ex regula producitur [136] (ἰάτωρ, them. ἰατορ), ex *târ* autem τηρ, quod longam vocalem servare solet [137]). In solo μάρτυρ υ vocali usi sunt; hoc enim eiusdem suffixi ope a rad. *smṛ* deducendum est, quae recordandi notionem habet; ὁ μάρτυρ igitur est μέντωρ quidam (rad. μεν - μι-μνησκω, *me-min-i*), qui alicuius rei meminit memoriamque testatur [438]). Cui

---

[133]) vid. Bopp üb. ein. Demonstr. p. 7.

[134]) nisi hoc potius Boppio auctore, a *sa* et *bhâs* (φῶς) deducendum est; vid. eius libellum üb. d. Einfl. d. Pron. a. d. Wortbildung p. 10.

[135]) Ceterum pleraque a substantivis oriuntur, velut δυσμενής a μένος, Μεγασθένης, cui ad significationem fere respondet Sanscritum *uttamâugâs* ab *ôg'as* vigor — (extremo vigore praeditus).

[136]) Buttm. I. p. 163.

[137]) vel in linguis Celticis hoc suffixum servatur (*teoir; g'anitar-genitor-genteoir*) cf. Bopp, die Celtischen Sprachen etc. p. 7.

[138]) Ad eandem *smṛ* radicem pertinere videtur μέριμνα cura et μέρ-μηρα, quod eandem significationem habet; μέρμερα ἔργα apud Homerum vocantur grandia facta (Il. κ, 48.), quae memorabilia sunt — itaque quamquam paulo aliter etiam significatio se inclinat, ita ut μέρμερα ἔργα sint facta stupenda, tamen hic significatus facillime ex illo oriri poterat; sin de personis usurpatur, μέρμερος est morosus, quod nomen ei tribuimus, qui plus iusto om-

propter vocalem comparetur Latinum *vul-tur*, quem a vellendo dictum esse Benaryus (Lautl. I. p. 175.) recte censere videtur. Nam Romani quoque, qui vulgo *o* vocali in hoc suffixo utuntur, alias interdum litteras adhibent; praeter illud *u* enim, propter quod etiam *guttur* conferatur, *e* invenitur — ut praetermittam cognationis nomina: *pater, frater* etc. — in *passer*. Hoc enim eiusdem suffixi ope, mutato *t* in *s* (cf. *quassus* a *quat* rad.) *pat*, cui incedendi notio est, repeto[139]). Principalis igitur et frequentissimus *tr, tor, τηρ, τορ* syllabarum usus quum aperte is sit, ut personarum nomina forment, non desunt tamen exempla, in quibus vel ad res actionesve designandas adhibeantur; cuius generis sunt: *ζωστήρ, καλυπτήρ, κρατήρ, κολαπτήρ, ἑλκυστήρ, λαμπτήρ, νιπτήρ, ξυστήρ, κλιντήρ* (pro *κλίνη*) [140]), *ἀορτήρ* — quae omnia fere instrumentorum nomina sunt. Passive interpretandum est *ὁ ἐνδυτήρ* i. e. *τὸ ἐνδυόμενον* (*Anzug*), actionem describit *ὁ καμπτήρ*, flexus. — Neutra in *tr*, simplicia quidem, in lingua Sanscrita non inveniuntur[141]) servarunt Graeci *τὸ ἦτορ*, quod, quamquam digammatis vestigia apud Homerum non inveniuntur, tamen recte fortasse ad *vá* radicem (*ἄϝημι*) a Benaryo[142]) refertur, quo similiter pertinere potest atque *animus* ad rad. *an*, quae eandem spirandi notionem habet[143]). Ex Latina autem lingua *gut-tur* huc pertinet quod ab eadem *ghas* radice factum esse videtur, quae in *γαστήρ* conspicitur. Ea enim comedendi notionem habet.

Iam vero haec terminatio, cuius primitivam formam *tár* esse meminerimus, duplici modo mutata est. Primum ex nominativo eo, qui in Sanscrito sermone invenitur *tá*, Graecum *τα, τη* ortum est, quod in primam declinationem transiit — velut in *ἠπύτα, ἠχέτα, νεφεληγερέτα*, aliis-

---

nia secum reputat et retractat. — Eodem etiam *σμερδνός, σμερδαλέος* (ex integra *smṛ* forma) trahenda esse non pro certo contenderim; poterant tamen haec similiter ac *μέρμερο-ς* a designanda re memorabili ad terrorem indicandum converti.

[139]) non a volando, ut Benaryus vult (l. c. p. 289.), quoniam utroque modo *pat* seu *path* radix usurpatur; volatu enim a ceteris avibus passer non distinguitur, sed eo, quod humi solet, cibum sibi quaerens, incedere, ut ita dicam, et insilire. Utrum vernaculum nomen: *Spatz* a spatiando deducendum sit, an ex vetere *sparva*, unde *Sperling*, originem duxerit, nescio.

[140]) Cf. Geppert über den Ursprung der Homerischen Gedichte II. p. 93. — Buttm. II. pag. 320.

[141]) Vid. Bopp krit. Gramm. in kürzerer Fassung p. 75.

[142]) Lautl. I. p. 174.

[143]) Sanscr. *an* enim per spirare explicatur, Graecum *ἄνεμος* idem confirmat.

que exemplis Homericis, quo accedit Aeolicae dialecti usus [144]), Latinaque vocabula velut *poeta*. Quae etsi *a* vocalem corripuerunt, quod propterea factum esse videtur, quia in fine posita est, tamen, si Boppii rationem sequimur [145]), antiquiora esse videntur, quam quae, addita ex ceterorum similitudine ς littera, nominativum in ης terminarunt. Est autem haec mutatio eiusmodi, qualem supra (pag. 14.) descripsimus; transiit hoc suffixum ex minus usitata graviorique in leviorem et magis vulgarem declinationem. Atque possumus hic linguae, ut ita dicam, vestigia sequi. Multa enim vocabula antiquo tempore in τηρ terminantur, quae postea τη-ς suffixo utuntur, ἀθλητήρ - ἀθλητή-ς, αὐλητήρ - αὐλήτη-ς, δεκτήρ - δέκτη-ς, ὀρχηστήρ - ὀρχηστή-ς [146]). μάρτυρ autem, quae vox modo propter υ vocalem nobis commemoranda erat, iterum magni nobis momenti est. Haec enim apud Aeolenses tantum ρ in nominativo servavit (μάρτυρ), ceterum hac littera abiecta similiter atque nomina in τηρ ς in se recepit (μάρτυς); eo tamen ab his differt, quod nomina in τη-ς in obliquis quoque casibus ρ omiserunt, μάρτυ-ς autem retinuit (μάρτυρος, μάρτυρι etc.), atque in solo accusativo praeter μάρτυρα etiam μάρτυν [147]) formam praebet, ex nominum in υ terminatorum (ἰχθύν) regula factam. Itaque quod in nominibut in τηρ non licet, hic nobis permissum est observare, quomodo altera declinatio ex altera orta sit; nam fuisse quondam tempus, quo ut μάρτυρα et μάρτυν ita ὀρχηστῆρα et ὀρχηστήν ab ὀρχηστής Graeci formare poterant, veri simillimum est [148]).

Transimus ad alteram mutationem; in qua recordemur eorum, quae supra (p. 14.) attulimus, exemplorum, in quibus stirpi nominum vocalis addita est, ad flectendum commodior. Eiusmodi enim vocali *tar* suffixum augetur. Atque fit hoc vario modo. Ex producta *târ* forma — Latino *tōr* — participia in *turu-s* derivari, quae sicut nomina in *tṛ* (*tâ*) Sanscrita,

---

[144]) cf. Ahrens de diall. Aeoll. p. 109., ubi grammaticorum pro hac re testimonia enumerantur.

[145]) Vid. eius Vergl. Gr. p. 170.

[146]) utraque forma in hoc et aliis exemplis iam apud Homerum legitur. (Il. σ, 494.; π, 617.)

[147]) cuius auctor est Menander; vid. Pass. in lex., Buttm. I. p. 230.

[148]) quare Pottio, qui propter Lithuanici cuiusdam suffixi similitudinem τη-ς a τηρ separandum esse censet (E. E. II. p. 339.) non possum assentiri.

futurum tempus designant, Boppius demonstravit [149]); ac possint etiam hanc ad rem probandam *praetura*, *quaestura* similiaque vocabula afferri, quae quum aperte a *praetor*, *quaestor* nominibus derivata sint, *o* litterae in *u* transitum confirmare possunt. Neque Graeci carent, quae cum his comparentur, nominibus; *καυστηρό-ς* enim cum *καυστήρ* (rad. *καϝ-καίω*, fut. *καύσω*), et *αὐστηρό-ς* cum *αὐστήρ*, quod ex analogia supponendum est [150]) eadem ratione conferri potest, qua *daturus* et *dator*. Valuit in utroque sermone addita vocalis eo, ut ex substantivorum classe inter adiectiva vocabulum transferretur; quamquam ne simplicior quidem *τηρ* seu *τη-ς* forma ab adiectivis prorsus abhorret; quod dubium est in *ἀορτήρ* (*στρόφος ἀορτήρ*), certum in *ἀσπιστή-ς*, *θηρευτή-ς*, *ἀλφηστή-ς*, quibus saepissime apud Homerum *ἀνήρ* additur [152]).

Ex breviore *tar* similiter *tara* ortum est, quod apparet, si inter se comparamus *ἀλάστορ(ωρ)* — *ἀλάστορο-ς* (Buttm. I., 216.)
διάκτορ(ωρ) — *διάκτορο-ς* (id. lexil. I., 218.)
μάρτυρ — *μάρτυρο-ς* [152])

Atque quum *τηρ* et *τη-ς* in denominativis quoque inveniantur (*οἰκέτη-ς*, *φυλέτη-ς*, *ἀγρότηρ*), quin *ὀρέστερος* eodem modo ex obsoleto *ὀρεστήρ*, cuius recentior forma in *Ὀρέστη-ς* [153]) servatur, deducendum sit (ab *ὄρος*, thema *ὀρες* cf. *ὀρέσκῳος*), et *ἀγρότερο-ς* ex *ἀγροτήρ*, rariore pro *ἀγρότη-ς* forma, quae legitur in Eurip. Electra v. 465 [154]).

Tertia denique forma invenitur: *tra*, quae ex eodem suffixo origi-

---

[149]) Vergl. Gr. p. 690.; Sktgr. p. 231. — *dâtâ-smi* = daturus sum.

[150]) a rad. *αὔω*, Scto. *ush*, *urere*; *αὐστήρ* ad amussim Sanscrito *ôshtâr* responderet cf. Bopp Sktgr. p. 234. n. 12.

[151]) Geppert üb. d. Hom. Ged. p. 94. sq.

[152]) quam antiquo tempore haec mutatio facta sit, inde intelligitur, quod *μάρτυρο-ς* forma sola ab Homero usurpatur, *μάρτυς* vel *μάρτυρ* postea in usum venit.

[153]) *ὀρεστιάς* Il. ζ, 420. et *ὀρείτη-ς*, *ὀρείτηρ*.

[154]) Buttmannus (gr. I. p. 274.) haec vocabula eodem suffixo terminata putat, quod in comparativo usitatum est. Verum exempla quae affert omnia ab his duobus diversa sunt; *σαώτερος* enim et *θειώτερος* veri comparativi sunt, quorum significatio in illis locis, quos v. doct. affert (Il. α, 32.; Od. ν, 111.), non prorsus periit; utroque loco comparatio quaedam est; *θηλύτερο-ς* sicut *δεξίτερο-ς*, *ἀριστερό-ς* naturalis, ut ita dicam, comparativus est; *ἡμέτερος*, *ὑμέτερος* sunt pronomina, quae quam saepe suffixa comparativi et superlativi in se recipiant, docet Boppius Vergl. Gr. p. 390. sqq. Ueber ein. Demonstrat. etc. p. 13.

nem duxit. Quod ut probemus primo loco ponimus exempla, in quibus aperte τρα ex τηρ (τερ) ortum est: ἡ Δήμητρα, quod Lobeckio teste (Paralipp. I., p. 142.) apud optimos scriptores legitur, ἡ γάστρα quod pro vulgari γαστήρ (τερ) ponitur, ubi ad vasorum ventrem transfertur. In his sicut manifestum est τρα ex τηρ factum esse, ita omnino *tra*, quod in Sanscrita, Graeca, Latina lingua frequentatur, a *tar* suffixo propagatum esse multis probatur. Lingua Sanscrita enim *tra* et *tṛ* seu *tar* fere secundum easdem leges radici adiungit; ante utramque syllabam vocalis augeri solet, utraque saepe per *i* vocalem radici affigitur [155]). Et quamquam *tra* suffixum in masculino genere in indice suffixorum non enumeratur, tamen *putra* et *kshatra* vix aliter formata sunt. Illud Lassenius (gloss. ad Antholog. p. 262.) a *pû* lustrare repetit, ita ut correpta sit vocalis propter usum frequentem; *kshatra* vero Pottius (E. F. p. 204.) ad *kshi* radicem trahit, unde etiam *kshata* venit, ita ut ab occidendo militem appellatum esse dicamus. Multo magis in aperto sita sunt Graeca: ἰατρό-ς, quod non differt ab ἰάτωρ, ἰήτωρ, ἰητήρ — quae formae apud Homerum omnes leguntur; postea ἰατρό-ς solum in usu mansit; δαιτρό-ς, quod quamquam formam in τηρ vel τωρ, quacum comparetur, non habet, tamen haud dubie a δαί-ω repetendum est, ut ἰατρό-ς ab ἰά-ομαι, quod vel ipse poeta sensit (Od. ρ, 331.)

. . . . . ὁ δὲ παπτήνας ἕλε δίφρον
κείμενον, ἔνθα δέ δαιτρός ἐφίζεσκε κρέα πολλά
δαιόμενος μνηστῆρσι δόμον κάτα δαινυμένοισιν.

Rem significat ὁ χύτρο-ς, *olla* (cf. χοεύς), abstractae notionis est ὄλεθρο-ς; θ enim in hoc pro τ ponitur, ut saepius ante ρ litteram. Eam legem enim, quam lingua Zendica constanter observat [156]), ut tenuis ante semivocalem in aspiratam mutetur, interdum Graeci sequuntur. Buttmannus [157]) iam attulit φροῦδος (πρὸ ὁδοῦ), φροίμιον (προοίμιον), θράττω (ταράττω); accedunt χνόος quod cum κνόος, κνοή ad κνα radicem pertinet, τέχνη, quod cum τέκτον ab eadem stirpe (Sct. *taksh-fabricari*) repetendum est. — Adiectiva quoque in *tra* inveniuntur, Sanscrita *pavitra* (*pû*) purus, *k'itra*, a *k'i* colligere, quae passive interpretanda sunt; nam purus est pu-

[155]) Cf. Bopp Sktgr. p. 303. et p. 232. sqq.
[156]) Bopp Vergl. Gramm. p. 46. sq.
[157]) Gr. ampl. I, 76.

rificatus, *k'itra*, varius, in quo multi colores colliguntur vel conveniunt, concurrunt. Graeci βλω-θρός, λάληθρο-ς adiectiva hoc suffixo formarunt. — Frequentissimum autem *tra* in neutro genere est; quod nos, qui etiam in τορ et *tur* neutra terminari omninoque generum differentiam vidimus non eiusmodi esse, ut propterea suffixa ceterum aequalia divellantur, non impediet, quominus hoc sicut masculinum a *tar* forma ortum esse putemus [158]). Usurpatur autem *tra* in neutro genere praecipue in instrumentorum nominibus, velut *çrôtra-m* auris, a *çru* audire, *mâtra-m* μέτρο-ν a metiri, κέντρο-ν, ἄροτρο-ν, λουτρό-ν, τέρετρο-ν [159]), *aratru-m, haustru-m, fulgetru-m, monstru-m* (ut videtur a *mon-moneo,* quod nos monet). Eundem usum multa in τηρ nomina habere vidimus (κολαπτήρ). Atque facillime sane ex actoris nomine instrumenti nomen deducitur, quia instrumento, quasi a secundo actore aliquid efficitur. Recte enim et auris et homo dicitur audire. Sin multa nomina in τρο-ν de mercede usurpantur, qua quis conductus rem verbo designatam efficit vel perpetrat, haec notio ab instrumentali non valde diversa est. τὸ μήνυτρο-ν enim est id, cuius ope aliquis ad denunciandam aliquam rem movetur (cf. δίδακτρον, σῶστρον, λῦτρον). Quam apte haec omnia lingua significat suffixo proprie de personis usurpato, sed ita, ut neutro genere res a personis distinguat! Paulo magis actoris simile est *nêtra-m* oculus, a *nî* ducere, quo quasi dux corporis designatur; intransitivum autem ῥέεθρο-ν [160]) et passivum (sicut ὁ ἐνδυτήρ) *pavitra*, δαιτρόν (Il. δ, 262.), quod cum πίνειν poeta coniungit i. e. pro portione sua potare. — Feminina quoque huius terminationis ope, producta finali littera, formantur, quae a neutris significatu parum differunt; *danshtrâ* enim a *danç* mordere est dens, mordendi instrumentum, *jâtrâ* pecunia itineris causa data (a *jâ* ire), sine qua iter fieri nequit [161]). Plura Graeci, qui omnino femininum genus amant, finxerunt: βάθρα, χύτρα, ξύστρα (a ξυ inserto σ ut in ἀκέστρα, σεῖστρον, *lustrum, monstrum*), φαρέτρα (a ferendo). Tum etiam Latinum *fenestra,*

---

[158]) Quod etiam Pottius statuit E. F. II., 403.

[159]) Cui propter vocalem interpositam *pat-a-tra-m, ala,* a *pat* volare comparetur.

[160]) Vix enim dicere attinet θ in hoc sicut in multis aliis τ consonae vice fungi (λείβηθρον, βάθρον, μέλπηθρον).

[161]) Cf. Graecum ἤια a rad. ι (εἶμι).

quod fortasse eum Graeco *φαν* (*φαίνω*), Sanscrito *bhâ* (lucere) cognatum est, huc pertinere videtur.

Postquam varias formas, quae ex uno illo antiquissimo *tar* ortae, varium in usum vocatae sunt, exposuimus, ad alias duas terminationes pergimus, quae et inter se et utraque cum ea, quam modo tractavimus, summam similitudinem habent. Videmus enim, in Sanscrita, Graeca Latinaque lingua suffixa ab *m* littera incipientia haud pauca aliis, quae, ceterum his aequalia, a vocali incipiunt, respondere; quem in modum *an — man, âna — mâna, όνη — μένη, εναι — μεναι, en — men, entum — mentum* inter se comparanda sunt. Neque a lingua Germanica hae terminationes alienae sunt; *an* enim in infinitivo invenitur, et *man* suffixi vestigia Boppius in *blôman, ahman, lauhmôni* detexit, quae cum *praefamen, legumen* contulit [162]). Denique Celticos infinitivos in *mhuin* terminatos eodem pertinere, idem v. doct. vidit [163]). Quas suffixorum familias tam late propagatas accuratius iam consideremus, num forte ad suam utraque stirpem, vel primitivam formam reduci possit, et quae inter varia earum membra ratio intercedat, quaesituri. Ac primum quidem de iis loquamur, quae ab m incipiunt.

man terminationem, frequentissimam in Sanscr. sermone, quae plerumque neutrius generis est (*dhâman* — domus a *dhâ* ponere), Latino *men* (*lumen* pro *lucmen*, *tegmen*), Graeco *ματ* comparandum esse dudum Boppius vidit [164]), et luculentissimum huius suffixi exemplum protulit Sanscritum *nâman*, quod Germanico *nâman*, Latino *nomen*, Graeco *ὄνοματ* respondet [165]). Cuius terminatio in Sanscrita, Latina [166]) et Germanica lingua prorsus eadem est. Verum Graecos quoque olim *n* in fine

---

162) Vid. Vocalismus p. 131.

163) Die Celtischen Sprachen etc. p. 68.

164) Vocal. l. c. Vergl. Gr. p. 719.

165) a rad. *g'na* (*co-gno-men*) cf. Pott E. F. I., 182.

166) In qua brevioribus en (unguen) et men (cognomen) longiora entum (unguentum) et mentum (cognomentum) comparantur; de quibus agit Vossius de arte gramm. p. 267.; Reinesius, epp. ad Daumium p. 34., 39., 42. Videntur autem longiores formae ex brevioribus addita *tu-m* syllaba ortae esse; eadem enim ratio est inter *veru* et *verutum*, et similis inter *aeger* (thema *aegro*) et *aegrotus*. Cf. quae p. 15. de suffixorum abundantia diximus, et Pott E. F. II. p. 594.

huius suffixi pronunciasse, vestigiis satis certis indicatur. Nam verba in *αίνω* magna ex parte a nominibus *ν* littera terminatis descendunt, velut

ἀφραίνω	ab	ἀφρον
πεπαίνω	a	πεπον
πιαίνω	-	πιον
τεκταίνομαι	-	τεκτον (*takshan*)
μελεδαίνω	-	μελεδον
ποιμαίνω	-	ποιμεν
χειμαίνω	-	χειμών,

quae ex antiquioribus in *ανιω* formis orta sunt, sicut *τέκταινα* e *τεκτανια*, eo tempore, quum inter varias brevis a vocalis figuras (*ᾰ, ε, ο*) nondum discerneretur [167]). Itaque quum a multis in *ματ* vocabulis verba in *μαίνω* deriventur:

δεῖματ	-	δειμαίνω
ὄνοματ	-	ὀνομαίνω
θαῦματ	-	θαυμαίνω
κῦματ	-	κυμαίνω
ἆσθματ	-	ἀσθμαίνω
σπέρματ	-	σπερμαίνω

haec ex antiquioribus in *μαν* formis originem duxisse, accedente ceterarum linguarum similitudine, vix dubium est. Idem adiectiva in *μον* (Nom. *μων*) confirmant, quorum multa a nominibus in *ματ* repetenda sunt:

πρᾶγματ	-	πολυπραγμον
εἷματ	-	ἀνειμον
θρέμματ	-	πολυθρεμμον
πῆματ	-	πολυπημον
κῦματ	-	ἀκυμον
αἷματ	-	ἀναιμον,

Nam quum ea lex valeat in componendis vocabulis, ut composita quam simillimam simplicium fini terminationem habeant [168]), apparet, adiectiva

---

[167]) Cf. Bopp Vergl. Gr. p. 724.; Ahrens de diall. Aeoll. §. 8. — Ceterum inveniuntur etiam verba in *αίνω*, a nominibus in *ο-ς* (*λευκαίνω*) *υ* (*γλυκαίνω*) *ες* (*δυσχεραίνω*) derivata. Quae contra normam facta esse videntur tum, quum, quae inter *αινω* et *αν, εν, ον* ratio sit, non amplius sentiebatur. — Qua de re cf. Buttm. II. p. 306.

[168]) Nam nomina in *ο-ς* in compositis terminationem servant; neutra quae in *ος* exeunt, quum *ες* thema habeant, adiectivam *ης-ες* terminationem recipiunt (*πάθος - δυσπαθής*) etc.

in *μον* eundem fere in modum ex substantivis in *μαν* propagata esse, quo *εὔφρον* ex *φρεν*, *εὐπατορ* ex *πατερ* factum est. Quare non dubito, quin illa verba (in *αίνω*) et adiectiva (in *μον*) iis exemplis adnumeranda sint, qualia in omnibus linguis inveniuntur, ut vocabula derivata retineant formas, quae in simplicibus vel primitivis perierunt. Quam ob rem non omnia illa composita et derivata antiquiora esse oportet; sed antiqui alicuius vocabuli (quale in his *ὀνομαίνω* esse possit) analogiam secuta sunt, qua neglecta, simplicia et primitiva seriorem regulam observant. Ergo quum Graecum *ματ* ex antiquiore *μαν* ortum esse constet, quaeritur quomodo illa forma ex hac facta sit. Etenim ne *ν* in *τ* mutatum esse dicamus, prohibemur eo quod desunt satis certa huius transitus exempla; atque omnino contrarium esset vulgari mutationis modo, si *ν* in *τ* mutatum esset, quum *τ ν* litteram, muta liquidam gravitate superet, plerumque autem graviores litterae in minus gravem mutari soleant [169]). Aliter ideo *ματ* ex *μαν* factum esse existimo. *n* littera in omnibus linguis mobilissima est; Graeci ea ephelcystice utuntur; radices quaedam in *n* terminatae, quae iis cum Indis communes sunt, formas sine *n* haud paucas praebent:

Sanscr.	Graec.	Lat.
g'an, g'ag'anmi-g'âta-s —	*γενγίγνομαι-γέγαα, νηγάτεος* [170]) —	genus, gigno
tan, tanômi-tata-s	*τεν τανύω, τείνω-τατό-ς*	tendo
man, manjê-mata-s	*μαν μαίνομαι, μένος-μέμαα,* Μοῦσα	memini
han, hanmi-hata-s	*φεν φόνο-ς-φατό-ς, πέφαμαι*	

ita ut de his dubitari possit, num *n* genuinum sit, necne. Saepissime *n* in thematis fine in lingua Sanscrita abiicitur (vid. Bopp Sktgr. §. 92.) et ante terminationes, quae a consonis incipiunt (*râg'a-bhis*), et semper in compositione, si primum locum tenet vocabulum *n* littera terminatum (*râg'a-dharma*) et saepe ante suffixa (*nâma-tas*). Tum etiam in fine compositorum haud raro *n* abiicitur (*bahurâg'a* pro *bahurâg'an*), atque affertur hac de re vel exemplum vocabuli in *man*: *upa-*

---

[169]) *t* ex *n* ortum esse videtur in Sanscrito *ghâtajati*, causali radicis *han* forma; eam vero Pottius E. F. p. 171. recte, ut opinor, a *ghâta* (occidio) derivat. Idem p. 32. de verbis denominativis, quae a causativis non separanda sunt, egregie disserit. Cf. Bopp Sktgr. p. 143. sq.

[170]) Vid. Buttm. Lexilog. I., 203.

k'arma, pro *upak'arman*, a *k'arman*[171]). In nominativo autem omnia in *n* vocabula hanc consonam abiiciunt, semper in Sanscrita lingua (*rág'á*), interdum apud Romanos (*homo, sermo*)[172]), eo modo, quem in nominibus in *tar* consideravimus. Denique *náma* abiecto *n* finali adverbialiter usurpatur. Quibus omnibus exemplis satis probatur nostra de Graeci *ματ* origine sententia, ex *man* primum, abiecto *n* *μα* factum, deinde suo more a Graecis *τ* litteram additam esse similiter atque in *χάρι-τ*, *Θέμι-τ(δ,ττ)*, de quibus supra diximus (p. 12.). Itaque tres gradus in hoc suffixo distinguimus, qui in compositis aperte conspiciuntur. Ab integro *man* derivantur: ὀνομαίνω, ὁμαίμων (ὀνομανιω, ὁμαιμον); ex decurtato *μα*: ὀνομάζω, ut a δίκη δικάζω[173]), αἱμοβαφής, ut μουσοποιό-ς, ὅμαιμο-ς (ἄμουσο-ς), ἀνώνυμο-ς (ἄτιμο-ς); ex *ματ* denique: αἱματ-ό-ω, σπερματ-ίζω, αἱματ-ό-εις (εντ-Fεντ), quocum χαριτ-ό-εις comparetur, ἀναίματο-ς, αἱματοσταγής (cf. χαριτοβλέφαρος).

Sed non neutra tantum in lingua Sanscrita *man* suffixo formantur, verum etiam masculina, cum abstracta, quae neutris simillima sunt, velut *prêman, amor*, a rad. *prî, amare*, tum personae vocabulum: *brahman*, quod Lassenius (in gloss. ad Antholog.) a *brh*, augeri (*brhat magnus*) repetit[174]). Cum hoc comparantur Graeca: ποιμεν - quod eodem, quo ποίμνη, ποία seu πόα pertinet neque a *pa-scor*, (Sanscr. *pâ-tueri*?) separandum esse videtur[175]), ὑμεν coniugii deus, cuius nomen a rad. ὑ, Sanscr. *ju, conjungere*, ortum esse puto; ἡγεμον et κηδεμον quae vocalem inserunt. Simile est Latinum *flamen*, sacerdotis nomen, cuius originem in flagrandi verbo (φλεγ, *flamma* pro *flagma*) me invenisse arbitror. Bene enim sacerdos ab incendendo igne nominari potuit. Ex *flagmen* autem ita *flamen* fieri potuit, ut *examen* ex *exagmen*, *contamen* e *contagmen*[176]), *lumen* ex *lucmen* ortum est. Ceterum multa rerum nomina masculini generis hoc suffixo utuntur; quae modo productam *μων* for-

---

171) Wilkins Sanscr. gramm. §. 1065.: *upak'arma* or *upak'arman* (nom. *upak'arma*) by or near the leather or hide from *upa* and *k'arman* n.

172) idem fit in lingua Gothica (*ahman* Nom. *ahma*), Lithuanica (*akmen* Nom. *akmŭ*), Irica (*cun* = κυν Nom. *cu*). Cf. Bopp Vergl. Gr. p. 162. Die Celtischen Sprachen p. 18.

173) Cf. de his formis Bopp Vergl. Gr. p. 725 sq.

174) Cf. Pott E. F. p. 250. s. f.

175) Pottius etiam Lithuanicum *piemŭ* confert l. c. p. 192.

176) Vid. Forcellini in lex. s. v.

mam — *λειμών, κευθμών, τελαμών*[177]), *χειμών* — modo breviores *μον, μεν* habent, *πνευμον, τερμον, ἀκμον* (cf. Sanscr. *açman*, lapis, unde coniicias lapides olim pro incudibus usurpatos esse), *ἀϋτμεν*[178]); *ὑσμῖν*[179]) pro *ω* ῑ praebet, ceterum Sanscrito *judhma* significatione formaque aeque simile est. — Adiectivum ex lingua Sanscrita unicum quidem commemoratur, quod huc referatur: *çarman* felix, a rad. *çr*; Graeci vero satis multa ex radicibus repetierunt, velut: *διβαμον, ἐπιλησμον, φραδμον, τλημόν*. — Quae omnia satis confirmant, a personis *man* suffixum incepisse, postea in neutro maxime genere ad res translatum esse.

Iam vero cum hoc *man* suffixo (*μεν, μαν, μον*) *μο-ς* et *μη* syllabas, quorum frequentissimus usus est apud Graecos, cognatas esse, vel ei, qui intra Graecae linguae fines se continet, probabitur. Easdem enim leges observatas esse videmus in *μο-ς* et *μη* cum radice coniungendis, quae in *ματ* suffixo valent. Praecedere solet haec suffixa syllaba producta, quae si non natura radicis propria est, efficitur aut producta vocali vel aucta: *ἑ-ῆμα(τ)*; *φα-φήμη*; *κε-κει-κῶμο-ς*[180]); *χυ-χεῦμα*, aut insertis *θ, τ, σ* consonis: *κλαυ-θ-μό-ς, δυ-θ-μή, ἴ-θ-μα* (rad. *ι*); *σει-σ-μό-ς, δέ-σ-μη, ξύ-σ-μα*; *ἀτμό-ς* (*ἄω, ἄζω*), *ἀϋτμή* (Pott E. F. I. p. 196.), *λαῖτμα* (cf. *λαιμό-ς-λαλάζω*). Quae omnia doctisssime, ut solet, et subtilissime tractat Lobeckius in ea, quam de nominum in *μα* exeuntium formatione scripsit, dissertatione (Paralipp. p. 390. sqq.). Accedit quod multifariam *μο-ς, μη, ματ* terminationes fluctuant et inter se commutantur, ita ut *δεσμό-ς, δέσμη, δέσμα, γνώμη-γνῶμα, γραμμή-γράμμα* iuxta inveniantur, *ἀϋτμή* autem apud Homerum cum *ἀϋτμεν* alternet, eodem fere modo, quo *χεῖμα* et *χειμών*, *τέρμα* et *τερμον*; Buttmannus quoque tres illas terminationes coniungit, docetque quam similis sit earum usus et quam frequens alterius in alteram transitus[181]). Vidimus autem, abiecto *n*, ex *man* suffixo *ma* fieri, unde addita *τ* littera *ματ* ortum est; ab eodem *ma*, quum *ο* et *α* primitus non

---

[177]) a rad. *τλα*-ferre cf. *tuli, tolero*.

[178]) de quo vid. Pott l. c. p. 196.

[179]) quod in solo dativo *ὑσμῖνι* invenitur.

[180]) cf. *κῶμα, κῶας* (*κώυη?*); *κῶμος* (*das Gelage*) videtur pro *κῷμο-ς* dictum esse, quod eodem modo cum *λοιπό-ς* (*λιπ-λείπω*) comparatur, quo *κλώψ* cum *κλοπή* (*κλεπ*). Est hoc quiddam Sanscrito *Vṛddhi* non dissimile.

[181]) Gr. II. p. 318. sqq.

distinguerentur, sola declinatione μο-ς differt; nam quum masculina quoque in *man* inveniantur, ne genus quidem in hoc diversum est. Declinationis autem mutatae exempla iam supra attulimus nominum in *tar*, quae abiecto *r* in primam, nominumque in *αδ*, quae addita *δ* littera in tertiam declinationem transierunt. Atque etiam Sanscrita composita, quae substantivum in *n* terminatum in fine habent, saepissime in nominum in *a* exeuntium flexionem transferuntur — velut *bahu-rág'a(n)*, Nom. *bahurág'as.* Cuius rei exemplum de masculinis quidem Graecis in μεν, μον non in promptu est; neutra vero in μαν (μαι) saepissime in μο-ς, μο-ν mutantur (ἀναῖμο-ς pro ἀναίμων, Neutr. ἀναῖμο-ν) et quamquam nominis in fine positi thema proprie secundum tertiae declinationis regulas flectebatur, tamen in composito vocabulo secundae leges valent. Quare vix dubito μο-ς ex μαν, μεν, μον seu *man* suffixo ortum esse. Ceterum iam in Sanscrita lingua eadem decurtatio conspicitur. Atque per varios significationis modos hanc terminationem comitari possumus: personae *ma-s* suffixo designantur in Sanscrito *judhma-* a rad. *judh-* bellator, *jakshma* (medicus) a *jaksh* colere [182]); simile est Graecum ὄρχαμος ab ἀρχ radice. Adiectiva in *ma*, quae in *man* terminatis respondeant, non desunt: *bhîma* terribilis a *bhî* timere, θερμό-ς (rad. θερ-θέρος), quod ab eadem radice factum est, unde *gharma* Sanscritum — quod notione differt, quam abstractam habet; Latinum *almus*, quod ab *al-alere* repetitur. Frequentissime masculina in *ma-s* de rebus, vel abstracte usurpantur; de illis magis in lingua Sanscrita — quod probant *bhâma* lux a *bhâ* lucere, *stóma* hymnus a *stu* laudare; — hunc in modum saepissime a Graecis, quamquam multa etiam rerum nomina antiquissimo tempore in μο-ς exeunt [183]): velut κευθμό-ς, altera pro κευθμών forma, κλισμό-ς (κλίνη), πλοχμό-ς-πλόκαμος, λαχμό-ς, θεσμό-ς, δεσμό-ς, ἰσθμό-ς (rad. ι, ire-via). Pro abstractis usurpantur, sicut Sanscritum *dharma*, iustitia, a *dhr̥* tenere, ita Graeca: σεισμό-ς, οἰκτιρμό-ς, ὀρχηθμό-ς, multaque alia. Neutris in *ma-m* qualia in Sanscrito sermone sunt: *jug'ma-m* a *jug'* coniungere, *ein Paar*, *idhma-m* ab *idh* urere, lignum, Graeci Romanique carent.

---

[182]) Simile esse videtur *dhar-ma*, dei *Jam-a* cognomen, quod sicut *Jama* coercentem, ita tenentem (*dhr̥*) et sustentantem significare puto. Cf. Boppii gloss. De *jakshma* vid. Wilk. p. 488.

[183]) Cf. Geppert über den Ursprung der Hom. Gedichte. p. 88.

μη suffixum quo modo ex *man* ortum sit, lingua Sanscrita nos docet, qua saepissime iam duce usi sumus. In hac enim vocabula quaedam masculini generis in *man* exeuntia, quorum nominativus ex regula, abiecto *n*, in *â* terminatur, in femininorum declinationem transferuntur [134]). Quod haud dubie errore quodam linguae factum est; in *â* enim quum nominativum feminina terminare solerent, origine huius nominativi neglecta, horum similitudinem secuta est. Id quam simile sit, ac si Graeca in τη-ς vel τα nomina in primam declinationem transeunt, vix est quod moneam (cf. p. 34.). Atque aptius etiam huic comparatur, si Graeca quaedam vocabula in μα-τ a Latinis in *ma*, Gen. *mae*, formam mutantur, quod interdum fit in *thema* vocabulo a Graecis recepto [135]). Paulo aliter iudicandum est de *lacruma* quod etsi cum Graeco δάκρυματ comparare licet, tamen non pro translato habere possumus; sed est potius inter ea vocabula, quae ad communc, ut ita dicam, Sanscriticae stirpis patrimonium pertinent. Iam vero Graeci μη aliam originem esse nemo contendet; neque tamen ex solo masculino *man* factum esse puto, sed neutra in μα(ν) - μη terminationi Graecae similiora sunt. Neque omnino in eiusmodi rebus certi quidquam statuere licet; sufficit, vestigia quaedam detegere accurateque colligere. Ceterum valet in linguis vis analogiae, atque ut primum nova aliqua forma orta est, eius exemplum alia sequuntur. Itaque μη suffixum apud Graecos frequentissimum est, et quamquam haud pauca in μη nomina cognata sunt cum nominibus in μεν (ἀϋτμή - ἀϋτμήν) et ματ seu μαν (χάρμη - χάρμα), nequaquam de omnibus hoc dici potest. Saepe etiam notionis quaedam inter feminina in μη et neutra in ματ differentia intercessit. Haud raro enim linguae formarum varietate utuntur ad significationem mutandam; nulla autem saepius, quam Graeca, in qua nihil admirabilius est, quam variarum formarum usus. Nam quum Sanscritus sermo ceteris praeferendus sit formarum abundantia, Graeci maxime eo excellunt, quod formis, in oriente quidem magna ex

---

[134]) Cf. Wilkins Sanscritgrammar p. 600: Nouns ending in **man**, such as *síman*, *pâman* etc. may be also declined as feminines in *â*, *âs*:

m. *simâ* — *simânau* — *simânas* or
f. *simâ* *simê* *simâs*

Cf. Wilson in lex. s. vv. *siman* et *pâman*.

[135]) *thema*, *thematis* et *themae* cf. Reisigs Vorlesungen über Latein. Sprachwissenschaft pag. 113.

parte procreatis, utuntur ad significationis vel levissimam varietatem apte distinguendam. Quod sicut in verbi flexione admiramur, quam etsi traditam secum tulerunt Graeci, adeo propagarunt, germinaque cum universa linguarum stirpe communia ita foverunt et coluerunt, ut sua sponte illam recens constituisse et denuo generasse videantur — ita etiam in nominum formatione praeclarum Graecorum ingenium valuit. In μη autem et ματ suffixis varium in usum adhibendis non neglectum est generis discrimen; feminina enim ad abstracta designanda inclinant, neutra magis res actione verbi effectas designant; tam subtile vero saepe discrimen est, ut sentiatur magis quam describi possit (cf. μνήμη, μνῆμα, γνώμη, γνῶμα); alia fere ex arbitrio distinguuntur, velut γράμμα scriptum, γραμμή linea, χάρμα gaudium, χάρμη pugnandi laetitia, pugna. Quem in modum diligenter inquirenti multa invenientur aptissime distincta. A nostro loco hac in re diutius commorari alienum est. — Sed pauca addam de terminatione, quae a *man* (ματ, μη, μο-ς) divelli non potest; δύναμι-ς μι suffixum habet, vox solitaria, ut ait Lobeckius [186]), cui comites sociosque parare tentabimus. In compositorum fine δύναμο-ς forma pro δύναμι-ς substituitur. Simile est φῆμις quod a φήμη notione non discrepat, ita ut πολύφημο-ς quo pertineat, vix discerni possit; alternant ἀτμό-ς et ἀτμί-ς [187]), quibus tertia forma ἀτμή accedit. Neque Θέμι-ς aliter a rad. θε repetendum esse puto; τέρμις ab Hesychio affertur ut rarior forma pro τέρμων s. τέρμα. Ex Latina lingua fortasse *fa-me-s* (thema *fami*) huc pertinet. Hanc igitur terminationem ex *ma*, μο-ς, μη ι pro graviore *a* vocali posita, degenerasse existimo [188]).

A decurtatis formis ad auctas transimus. Augetur autem *man* in *mâna* et *mana*, sicut *tor* in *tūru-s* (*târa*) et τορ in τορο-ς (*tara*) [189]). In quo recordemur necesse est, personarum quoque nomina et adiectiva in *man* desinere; ita enim explicatur, quomodo *mâna*, ex *man* ortum, in participiis medii Sanscritis usurpari potuerit. In mediali enim significatione

---

[186]) Paralipp. p. 243.

[187]) quod in obliquis casibus δ recipit. Cf. pag. 6. sqq.

[188]) Cf. quae Boppius exponit de vocalium pondere. Vergl. Gr. p. 6.

[189]) Primus hanc similitudinem vidit Boppius, qui in gramm. Sanscr. Latina pag. 264. sic dicit: *man* ut mihi videtur cum suffixo *mâna* cognatam eundem in modum ac respondens Romanum *men* (*legu-men*) cum obsoleto *minus*, unde *mini* (*amamini*) et *turus* cum *tor* (*tr*).

ne quis offendat, vix verendum est. Liberrime enim Indi âtmanêpadam, quae vocatur, vocis formis utuntur [190]); et quantopere ex arbitrio suo linguae nominum suffixa in participia transferant, idem illud *turus*, ex *tor* factum, demonstrat. Nam etsi in *tor* nihil est, quod futurum tempus indicet, tamen participia in *turus* hoc designandum susceperunt. Similia sunt Latina in *ndu-s* participia, quae orta ex praesentis activi participiis [191]), passivam simul futurique temporis notionem consecuta sunt. Respondet huic ***mâna*** in masculino genere *κάμινο-ς* a rad. *κα* (*καίω*) [192]), in feminino *ὑσμίνη* vocabuli terminatio; in quibus qualitas quidem, quam vocant, vocalis alia est, quantitas autem eadem (cf. Sanscr. ***âsîna*** pro ***âsâna***; ***hîna*** pro ***hâna*** a rad. ***hâ***) *ὑσμίνη* autem cum breviore *ὑσμίν*, unde dativus *ὑσμῖνι* formatur, comparandum est. Aperte igitur hic *μῖν* in *μίνη* transiit. Accuratius participiis Sanscriticis *germanus* respondere videtur, quod cum breviore *germen*, ab eadem radice, qualiscumque est [193]), descendere coniecerim, sicut *γνήσιο-ς*, quod eandem fere notionem habet, a rad. *γεν*, *gen*, ***g'an***. Tum etiam *monia* ex obsoleto *monu-s* factum esse suspicor, quod Sanscrito ***mâna-s*** responderet, in iis quidem vocabulis quae ut *querimonia*, *caerimonia* [194]), *parcimonia* ab ipsa radice descendunt.

Frequentior est brevior forma apud Graecos et Romanos, quae in lingua Sanscrita non invenitur. Usurpatur ea in participiis medii apud Graecos (*τυπτό-μενο-ς*) et in secunda pluralis passivi persona (*amamini*) apud Romanos, quas formas dudum cum Sanscritis in ***mâna*** participiis Boppius comparavit [195]). Sed aliae quoque formae inveniuntur, quae cum his comparentur, quarum quaedam, quomodo ex breviore *man* ortae sint, videre possumus. Cuiusmodi est ἡ *ἡγε-μόνη*, in quo *η* non feminini generis designandi causa ad *ἡγεμον* thema additum est — nam *ἡγεμών* de utroque genere usurpatur — sed est haec littera hic ex eo more addita, de quo iam saepius diximus [196]). Tum complura nomina abstractae no-

---

[190]) Cf. Bopp Sktgr. §. 267.; Vergl. Gr. p. 617. sq.

[191]) Cf. Bopp Conjugationssystem p. 115.

[192]) vid. Pott E. F. II. p. 594.

[193]) Boppius haec vocabula a ***g'an*** (gen, *γεν*) repetit — ita ut *geminus* et *germanus* ex eodem fonte fluxerint. (Gloss. Sanscr. ed. sec. s. v. ***g'anman***).

[194]) quod Boppius a *kr̥*, facere, repetit.

[195]) Conjugationss. p. 58.; Vergl. Gr. p. 691.

[196]) Cf. pag. 14.

tionis in μονη huc pertinent, quae omnia brevioribus in ματ i. e. μαν formis respondent

πῆμα(ν)	-	πημονή
πλῆσμα(ν)	-	πλησμονή
φλέγμα(ν)	-	φλεγμονή
χάρμα(ν)	-	χαρμονή
κλαῦμα(ν)	-	κλαυμονή

quo accedit κλαυθμό-ς-κλαυθμονή. Apud Romanos *terminu-s* voci brevius termen respondet, de quo Varro de ling. Lat. IV., 4. loquitur, quod quidem in nominativo, *n* littera ex *homo*, *sermo* vocabulorum similitudine abiecta, termo formam habet, qua Ennius usus est [197]). Satis antiquo tempore breviores illas formas amplificatas esse a Graecis, probatur eo, quod hic, ut in illis, quae supra attulimus, verbis (πέπον-πεπαίνω, τεκτον-τεκταίνομαι) α et ο vocales alternant.

Denique syncopata *mna* forma exstat, quae cum *tra* comparetur. Latinis enim *vertumnus*, *auctumnus*, *alumnus* [198]) vocabulis, a Boppio collatis, quae respondeant, Graeci non carent. ἀτέραμνο-ς enim, cuius simplicior forma ἀτεραμον reservatur, his simillimum est; descendit enim a τερ radice, sicut simplex τεράμων (cf. τέρην, ἀτειρής) [199]). τέραμνο-ς autem seu τέρεμνος, quum significet: firmus, τέρεμνον id quod firme clausum est, τεράμων vero rem teneram, mollemque designet, hoc ab hac radice separandum est. Sed utrum recte a Passowio ad στερ radicem trahatur, cuius originationis iam Hesychius mentionem facit, ita ut σ abiectum sit [200]), necne, de hoc diiudicare nescio; μέδιμνο-ς porro huc pertinet, quod sicut μέδων [201]) a *mâ*, *met*, μεδ radice originem duxit, cui proprie metiendi notio est. Atque ad femininam μνα terminationem referendum est μέριμνα de quo conf. quae p. 33. diximus [202]), a rad *smr* quae praeter vulgarem re-

---

197) Citante Festo: Ingenti vadit curru, qua redditu' termo est; Forcellini in lex.

198) quibus addi potest tamquam femininum *columna*, quod sicut *cul-men* a *cel* radice (cellere, excellere, collis, κολωνός) repeto (*das Hervorragende*); atque ut *caerimonia* ab antiquiore *caerimonu-s*, ita *calumn-ia* a *calum-nus* derivatum esse videtur.

199) Inter ἀτέραμνος et ἀτεράμων dicendi usus fluctuabat aliquando; praecipiunt enim grammatici: (Bekk Anecdd. p. 459.) ἀτεράμονες οὐκ ἀτέραμνοι.

200) cuius rei exemplum afferunt τέγος pro στέγος.

201) translata a metiendo ad regendum seu gubernandum significatione. Cf. Pott E. F. I. pag. 195.

202) fortasse λίμνη (cf. λιμεν, λειμών) simile est; cf. Pott sub rad. *li*; p. 208.

cordandi notionem, teste Rosenio [203]) etiam generalius usurpatur pro cogitare, anxium esse. Neutrius generis est *κρήδεμνο-ν* a rad. *δε*, *ligare*, *vincire*, cui in Sanscrito sermone respondet *dâman*, de quo vide Pott l. c. I. p. 186. — Postremo ex Latina lingua affero *solemni-s*, quod similiter ac *λάτρι-ς* (cf. *λάτρο-ν* rad. *λα*-[*λάζω*, *λαβ*?]) a *λάτρο-ς*, vocabulaque in *μι-ς* ex *μα*, *μο-ς*, ex antiquiore *solemnu-s*, quod cum *vertumnu-s* comparetur, oresse coniicio (rad. *sol-soleo*).

Postquam demonstravimus, quam late suffixorum ab *m* incipientium familia divulgata sit, variaque eius membra, quo inter se nexu coniungantur, quaesivimus, alteram illam classem quae suffixa a vocali incipientia (*an*, *ana* etc.) complectitur, cuius magnam cum illa similitudinem adumbravimus, iam accuratius perscrutemur.

Ac primum quidem *an* aperte in personarum nominibus ex radice fictis adhibetur: *takshan* a *taksh* fabricari, Graecum *τεκτ-ον*, *pûshan*, sol, a *pûsh* nutrire, *râg'an*, rex, a *râg'* splendere. Graeci, ut solent, modo *ο*, modo *ε* pro antiquo *ă* usurpant, illud in *τεκτ-ον*, *ἄλαζον*, hoc in *εἶρεν*, quod vulgo ab *ἐρ-ἐρεῖν*, dicere, derivatur (cf. *εἴρη* concio, *εἴρενες* autem adolescentes Lacedemonii dicebantur, ut primum iis in concionem venire concessum erat). Producta vocalis, quam in lingua Sanscrita pauci tantum casus habent (*râg'ânam*), in quibusdam vocabulis Graecis per totam flexionem servatur; cuiusmodi est *πευθήν* et *τελχίν*, quod dicunt pro *θελγίν* dici, *ἰκτίν*, milvus, quem Pottius a perdendo, necando, (rad. *kshi*) appellatum esse vult [204]). In solo autem masculino genere quum principio *an* suffixum, sicut *man*, usitatum fuisse videatur, a Graecis Romanisque etiam in feminina translatum est, quod in Sanscrito sermone numquam fieri credo, in quo propria *anî* forma hunc in usum adhibetur. Cuius reliquiae in *τέκταινα* pro *τεκτανια*, *μέλαινα*, *τέρεινα* conspiciuntur [205]). Feminina igitur in *εν*, *ον* et *ων* Graeci formarunt — tam personarum nomina, ἡ *Σειρήν*, cuius originem ignoro, ἡ *ἀρηγών*, ἡ *ἀηδών*, quam rerum nomina ἡ *εἰκών*, ἡ *σταγών*, ἡ *χλιδών*, quae cum masculinis ὁ *ἀγών*, *ἄξων*, *τρίβων* (*ωνος*) com-

---

203) Radd. Sanscr. p. 65.

204) l. c. p. 203.

205) Eadem terminatio in *λέαινα*, *θεράπαινα* invenitur, quorum masculina in *οντ* exeunt. Unde nescio an pristina quaedam *οντ* et *ον* (cf. *leon* Latinum) suffixorum communio coniici possit. Sed quum iam Sanscrita lingua *ant* et *an* separet, cunctanter hoc dixisse velim.

parentur. Nec desunt adiectiva, quae ον utrique generi commune habent: πέπων, πίων. Romani hac terminatione utuntur et in masculinis: *pect-en, turben*, cuius nominativus vulgo abiecto *n* in *o* exit, antiquitus autem a themate non diversus erat[206]); in femininis, quae duplicem *ti-on*, iisque quae *i-on* terminationem habent (*ac-ti-on, eluv-i-on* cf. *eluvies*), de quibus pag. 15. dictum est; denique in neutris: *unguen*, quod cum Sanscrito *ank'ana* a rad. *ank' = ung* comparandum est, *sanguen, inguen*, quae obscuriora sunt.

δων a grammaticis tamquam proprium suffixum consideratur. Sed quum supra viderimus, δ litteram saepe insertam[207]), novaeque inde terminationis speciem effectam esse, ne in nominibus quidem in δων (δον) δ primitivum esse putamus. Atque arbitror Graecos initio hac littera usos esse ut ον suffixum cum radicibus vocali terminatis connecterent — cuiusmodi nomina sunt σπα-δ-ον a σπα rad. (cf. νεοσπαδής etc.), φλε-δ-ον[208]) a φλε-φλέω; postea consonam proprie ad hiatum vitandum interpositam in alia quoque nomina transiisse. Quodsi radici in consonam exeunti δων, quod veri suffixi vicem postea occupavit, additur, tum rursus vocalis quaedam copulativa inserenda est, aut brevis, quae in σηπεδών, τυφεδών, μελεδών (δωνος), τηκεδών, aut longa quali ἀλγηδών, ἀχθηδών, χαιρηδών utuntur. In his igitur similiter atque in φωρ-ί-δ-ιο-ς simul vocalis et consona copulandi gratia interposita est[209]). Ceterum pleraque quidem vocabula in δων feminina sunt, quae rei, aut abstractam notionem habent; neque tamen desunt personarum nomina. Σαρπηδών enim est nomen proprium masculinum, quod cum τέκτων comparandum est; videtur autem a rad. *s̩rp, serp*, ἑρπ descendere, cuius in lingua Sanscrita significatio generalior est, eundi. Σαρπηδών igitur videtur viatorem, aut si mavis, incedentem proprie significasse. ἡ τερ-η-δών autem est femininum personae seu agentis, designat enim teredinem, vermem ligna terentem i. e. arrodentem. Latinum *do* sive *din* in *cupido, torpedo, libido* similiter ortum esse videtur. Sed num *gin* quoque in *origo, imago,* aliis, ex *on* vel *in* ortum sit, de ea re post

---

206) Cf. Schneider, Lat. Grammatik Bd. 3.
207) Vid. pag. 7.
208) Bene enim loquax quasi superfluens sermonibus designatur.
209) Cf. pag. 7. sq.

accuratius exploratas Latinarum litterarum leges demum iudicari poterit [210]).

Certius affirmare licet, nomina, quae in ω nominativum terminant, abiecto *n* ex illis in ον facta esse, id quod iam Buttmannus contendit [211]), nisus praecipue iis exemplis, in quibus ον et ο commutantur εἰκόνος et εἰκοῦς — ἀηδόνος et ἀηδοῦς — χελιδών et χελιδώ — Θηλόνες et Θηλώ — Γοργών et Γοργώ, Latinoque *Latona*, quod Graeco Λητώ respondet. Attulitque aptissime quod κρείσσονα in κρείσσω, μείζονα in μείζω contrahuntur, et quod in nominativis Latinis velut *sermo* *n* excidit. Nos ut hoc demonstremus omnia repetere possimus, quae supra de *n* litterae mobilitate et de nominativo interdum pro stirpe habito disputavimus [212]). Atque ne tantum quidem mutatur, si ον in ο transit, quantum si ex μα-μη fit, manet enim declinatio, quae illic alia facta est. Quamquam in plurali vocabula in ώ saepe in secundam declinationem transferuntur — quod haud dubie propter ο vocalem fit, quae ad illam prona est (αἱ ἠχοί). — Kühnerus [213]) haec nomina primitus ος terminationem habuisse censet, quae ex regula ο in nominativo in ω produxerint, sicut σαφες Nom. σαφής. Sed multa huic opinioni obstant. Primum enim ς in nominativis horum vocabulorum non conspicitur; ς autem ad stirpem pertinens, quod in nominativo exciderit vix in ulla earum, quae ad Sanscriticam stirpem pertinent, linguarum inveniatur. Immo vel neutra, quae ceterum eo inclinant, ut thema in fine corripiant, ς, ubi stirpem terminat, servant (βλέπος, σαφές). Tum quod formae in ω et ων permutantur, maioris momenti est, quam quod negligatur; propterea autem si Kühnerus ν et ς permutatas esse statueret, hoc audacius esse crederem. Itaque reiicienda eius sententia eaque, quam supra posuimus, retinenda esse videtur. Duo autem nomina exstant αἰδώς et ἠώς, quae in nominativo ς habent. Quae quod sola in hanc litteram exeunt, non casu factum esse puto. In his ς ad stirpem pertinere veri simile est, et ad haec Kühneri sententia restringenda esse videtur. ἠώς autem quod Lesbii αὔως efferebant [214]), apte cum Sanscrito *ushas* com-

---

[210]) Boppius has formas cum Sanscrito in comparat, *d* et *g* litteras aliter explicat. Ueb. einige Demonstrativstämme p. 22.

[211]) Gramm. ampl. I., 209.

[212]) cf. pag. 41.

[213]) Gr. ampl. I. p. 332.

[214]) cf. Ahrens de diall. Aeoll. p. 37.

paratur, ita ut aucta per gunam, quod vocant, radicali syllaba ex *ushas-* *αὐσος*, inde elisa ex Graecorum more σ littera [215]), *αὔος* factum sit, cuius nominativus est *αὐώς, ἀϝώς ἀώς, ἠώς*. Ex eodem fonte fluxisse videtur Latinum *aurora*, in quo *r*, ut saepe, pro *s* ponitur, *a* autem ex eo, de quo supra multa protulimus, more additum est. *αἰδώς* tam certam originem non habet; *αἰδέομαι* autem similiter ex *αἶδος* factum esse videtur, atque *τελέω* ex *τέλος τελες* (*τετέλεσμαι*).

Ex *an* autem *âna* factum est, sicut ex *man* *mâna* et ex *tar-târa*. Haec terminatio coniunctim cum *mâna* Sanscritis medii participiis propria est. Atque ita diviserunt inter se duo haec suffixa totam medii participiorum turbam, ut *mâna* eis radicibus, quae priorem coniugationem (*Hauptconjugation*), *âna* iis addatur, quae alteram sequuntur, alternet utraque terminatio in sola decima classe. Cuius rei causam in eo positam esse puto, quod prioris coniugationis verba vocalem ante omnes terminationes constantem habent, quae ut conservetur aptior fuit suffixum a consonante incipiens, quale est *man*, quod *a* littera augebatur, ut commodius per casus et genera moveri posset. Accedebat fortasse ceterarum medii formarum, quae pleniores esse solent, quam quae ad activum pertinent [216]) analogia, ut aucta forma eligeretur. Alterius coniugationis verba melius *âna* in se recipiebant, quod certe radicibus in consonam et in *i, u, ṛ* exeuntibus facillime annectebatur. Decimae autem classis verba, ni fallor, propter longitudinem formarum, ut *k'ôrajamâna*, interdum *âna* receperunt (*k'ôrajâna*). Confirmatur haec ratio eo, quod perfecta medii *âna* (*tutudâna*), habent, quippe quae vocali perpetua careant [217]), futurum autem participia in *mâna* format, quod praesenti prioris coniugationis comparatur (*bôtsjamâna* ut *bôdhamâna*). — Graeci vero omnia participia medii in *μενο-ς* terminarunt, in quo quum praeter verba in *μι* omnia eorum verba ad priorem coniugationem pertineant, cum Sanscrita lingua concinunt. Sed nomina quaedam suffixo cum *âna* comparando utuntur: *τιθηνό-ς* et *τιθήνη* [218]), quae a *θε* radice repetenda esse vi-

---

[215]) Cf. Kühn. I. p. 21.
[216]) *bhôdati-bhôdatê* etc. cf. Bopp vergl. Gr. p. 672.
[217]) Cf. Bopp Sktgr. pag. 221.
[218]) Cf. part. med. a *dhâ-dadhâna*.

dentur, (Sanscr. *dhâ*), unde eadem fere significatione *dhâtṛ* formatur[219]; σελήνη ex σελ radice, quae etiam in σέλας conspicitur; εἰρήνη, quod Giesius[220]) ab ἐρ, dicere, alii ab εἴρω, coniungere, deducunt; κολώνη, cuius originem ut inveniamus Latina *collis*, *columna*, *culmen*, *cellere* nos ducere posse videntur. Aperte transiit in hanc terminationem μελεδωνό-ς, quod personam curantem, μελεδώνη, quod curam significat (cf. μελεδών); simile est ἀγκών, unde *Ancona* Graecumque ἀγκοίνη. ἀξίνη quoque huc pertinet, quod Passowius haud inepte ab ἄγνυμι repetit. Romani hunc in modum *supinus*, ut videtur a rad. *svap*-*dormire, habena, arena* (*areo*), *verbena, rapina*, formarunt; propter diphthongum cum ἀγκοίνη *am-oenu-s* comparandum est[221]).

ana suffixum, in lingua Sanscrita frequentissimum, et mutatis vocalibus (ανο-ς, ανη, ανον, ονη etc.) apud Graecos non infrequens, a primario in personarum nominibus usu per varia notionis discrimina comitari possumus. Personas agentis designant Sanscr. *nandana-s*, exhilarator, κοίρανο-ς (cf. κύριο-ς), βάσκανο-ς (βάσκειν); transitum a persona in rem ostendit χόδανο-ς; aperte de rebus usurpantur στέφανο-ς, λίχανο-ς, οὐρανό-ς (rad. ὀρ-ὄρνυμι, ὄρος etc.[222]), passive explicandum videtur βάλανος-glans (τὸ βαλλόμενον, τὸ πῖπτον ἀπὸ τοῦ δένδρου). Femininum quoque personam significans servatur: ἐργάνη, Minervae cognomen. Cetera ad res vel actiones transferri solent, in quibus vocales secundum Graecorum licentiam variae, modo *α*, modo *ο*, inveniuntur, illud in στεφάνη, δρεπάνη, ἑρκάνη (ἕρκος), τρυπάνη (τρύπανο-ν, τρυπάω), πτισάνη (πτίσσω), δαπάνη, ὀχάνη; haec vocalis in ἡδονή, ἀγχόνη, αὐονή (ab αὔω, αὔω exsiccare et ab αὔω clamare), βελόνη (βαλ), περόνη (περ, πείρω, περάω), ἀκόνη (*ac-uo ac-er*, ἀκ-ρό-ς, *âçu*, ὠκύ-ς) ἁρπεδόνη, cuius brevior ἁρπεδών (δον) forma, si cui nominum in μόνη, (ἡγεμόνη) et ώνη (μελεδώνη) analogia non sufficit, probare potest, ονη ex ον propagatum esse. In uno vocabulo, sicut supra pro τορ, τερ — τυρ formam in μάρτυρ invenimus, ita hic pro άνη vel όνη — ύνη occurrit, in ὀδύνη, quod Aeolenses ἐδύνη efferebant[223]), ita ut vix dubitari possit, eius radicem esse ἐδ-

---

[219]) quod Wilsonius interpretatur: a *father*, a *parent*; fem. *dhâtrî*: a *mother*, a *foster-mother*, a *nurse*.

[220]) über den Aeolischen Dialekt p. 187.

[221]) De quibus cf. Benary Lautl. I. p. 64.

[222]) Cf. Pott E. F. I., p. 123.

[223]) Iidem ἐδούς pro ὀδούς (ἰδοντ), quod ab eadem radice repetitur, dicebant; vid. Ah-

edere, consumere, quia dolor (rad. *del-deleo?*) hominem conficit et quasi comedit. Quibus omnibus conferatur Latinum *pagina*, quod recte ad *pag*, *pango* trahitur, quia, ut Forcellinius ait, charta fit ex philuris seu tunicis papyri com*pactis* et compressis; *trutina* autem, *machina*, *patina* a Graecis (τρυτάνη, μηχάνη, πατάνη) desumpta esse videntur, quamvis *patina* optime a *patendo* nominari potuerit. Neque Sanscrita lingua eiusmodi nominibus caret, quae, ut pleraque in ανη vocabula, abstracta sunt: *'kâranâ*, causa a *kṛ*, facere; *ishanâ* desiderium ab *ish* desiderare, alia. — Saepius utitur hoc suffixo in neutro genere. Adeo enim vulgaria sunt nomina abstracta sic formata, ut fere infinitivi instar ab unaquaque radice fingi possint, et a grammaticis ad circumscribendam radicis notionem prae ceteris usurpentur. Graeca quae cum his formae causa comparantur usum paulo diversum habent. Neutra in ανο-ν enim non abstractae notionis esse, sed potius res verbi actu effectas designare solent: ξόανο-ν — quod scalpendo factum est, κτέανο-ν — τὸ κεκτημένο-ν; πλόκανο-ν — τὸ πεπλεγμένον; πόπανο-ν — τὸ πεπεμμένο-ν, πέμμα; γλύφανο-ν, δρέπανο-ν, ὄχανο-ν, τρύπανο-ν instrumenta designant. — Latini huiusmodi nomina, quantum scio, non formarunt; aliquatenus tamen his comparatur *facinus*, in quo puto duo suffixa inesse *in* (cf. *unguin*) et *us* (*vell-us*) atque simile est *it-er*, quod casus obliquos ex *itiner* themate format, quod a rad. *i*, addita *t* littera, duobus *in* et *er* (= *us*) suffixis deductum esse probatur[224]). Postremo, ne qui significationis modus desideretur, vel in adiectivis hoc suffixum usurpatur, tam apud Indos — qui *kṛpana*, miser, a rad. *kṛp* misereri, fecerunt, quam apud Graecos, qui multa adiectiva hoc suffixo ex pura radice formarunt velut: ἰδανό-ς, ἱκανό-ς, στεγανό-ς στυγανό-ς, ἐδανό-ς[225]), πιθανό-ς, ἀγανό-ς. Tum quae in δανός exeunt: χλιδανό-ς, τηκεδανό-ς, ληθεδανό-ς, τυφεδανό-ς ab abiectivis in ανο-ς non magis differunt quam nomina φλεδών, τηκεδών, ληθεδών, τυφεδών a nominibus in ων (ον). Ceterum

---

Ahrens de diall. Aeoll. p. 80.; qui falso Sanscr. *vêdanâ* cum ὀδύνη comparat; *ê* enim i. e. *ai* a Graeco ε vel ο prorsus diversum est; neque ullum digammatis vestigium apud Homerum invenitur. — Ceterum Aeoles etiam pro τέκτων-τέκτῦν (τεκτῦνος) dicebant (Ahrens p. 98.).

[224]) *pulvinus* et *pulvinar* similia sunt, quorum in priore unum, in altero duo suffixa conspiciuntur; alternat in modum *iter* vocabuli *jecur*, *jec-inoris; jecin-or* aperte duplex suffixum habet, quum lingua Sanscrita in *jakṛt* inter *kṛt* et *kan*, sive *ṛt* et *an* dicas, fluctuet. Bopp Sktgr. §. 189.

[225]) quod scholiasta ad Il. 14., 171. ab ἥδομαι repetit (cf. Buttm. lexil II., 14.); potest

quod plerisque in δανος vocabulis substantiva in δον respondent[226]) nostram de *ανο-ς* ex *an* vel *ον* origine sententiam confirmat. Eximenda autem sunt ab his adiectivis ea, quae a nominibus derivantur: μηκεδανό-ς (μῆκος), οὐτιδανό-ς (οὔτις), ἐρευθεδανό-ς (ἔρευθος).

Ita vero finita essent, quae de *man* et *an* formis dicenda erant, nisi infinitivus reliquus esset, cuius variae formae cum illis, quas modo tractavimus, cohaerent. Inveniuntur autem infinitivi Graeci terminationes hae: μεναι, μεν, μειν; εναι, εν, ειν, ην, ναι, αι (nam σθαι huc non pertinet). Ac primum quidem in his considerandis αι diphthongum in fine positam mittamus, quae modo adest, modo omittitur, et quaeramus, num ab uno suffixo omnes illae formae repeti possint, necne. Buttmannus, qui egregie de variis infinitivi formis loquitur, censere videtur, eas terminationes, quae ab ε incipiant, a formis μέναι, μεν, ortas esse[227]). Ceterum ut est vir cautus et prudens, dubitanter de hac re iudicat. Ahrensius vero aperte et pro certo contendit, θεῖναι e θέμ(ε)ναι, λέγειν e λεγειναι — λεγεμ(ε)ναι factum esse[228]). Sed exemplum μ consonae, ubi ν litteram praecedit elisae et ι vocalis in eius loco positae, neque ipse affert, nec puto apud Graecos inveniri. Qui saepissime μν coniungunt (μέριμνα, τέμνω, ὄμνυμι, δάμνημι, πρυμνός, μνάομαι, τέρεμνος, ἀτέραμνος) et nequaquam coniunctum harum litterarum sonum repudiasse videntur — quem vel proferebant, ubi proprie non erat: σεμνός pro σεβνός. Tum nititur Ahrensius λεγειναι forma, quae, quia λέγειν ex λεγεμ(ε)ν — quod non pronunciari poterat — non factum esse potest, ei necessario supponenda est, ita ut μν in hac forma in ιν mutata, inde abiecto αι λέγειν ortum esse contendat. λεγειναι autem vel similis forma non exstat; immo statim videbimus, probabilius esse, λέγειν e λεγέναι repetere, quod ex πελέναι formae nobis servatae analogia fingere licet. Haec igitur ratio alterius formae ex altera derivandi vix defendi potest. Boppius autem, v. cl., εναι abiecto μ e μεναι ortum esse existimat (Celtische Sprachen p. 58.) nisus analogia Sanscritae linguae, in qua *âna* similiter a *mâna*[229]), degenerasse

ἴδανο-ς ad ἁδ radicem pertinere, quae est in ἁνδάνω, (ἕαδον) sicut βέλος a βαλ radice ortum est.

[226]) Cf. Lobeck ad Aiacem p. 403. sq. ed. 2.

[227]) Gr. L., p. 357. sq.; p. 515. annot. p. 490.; Kühnerus audacior est I., 110.

[228]) de diall. Aeoll. p. 89. — de coniug. in μι p. 11.

[229]) cf. supra pag. 47. et 52.

suspicatur (Sctgramm. p. 278.). Verum quum causa non conspiciatur propter quam *m* littera in syllabac initio elisa sit, nescio an satius sit, ibi quoque duas terminationes primitus diversas statuere, ita ut — similiter atque Celtae, qui aut in *tin*, aut in *mhuin* infinitivum terminant, Indi Graeciquc illi mcdii participiorum, hi infinitivorum duas inde ab initio habuerint terminationcs, alteram ab *m*, alteram a vocali incipientem. Gracci infinitivi autem quamquam formac causa Sanscritis medii participiis in *âṇa* et *mâna* comparari possunt, tamen non ut haec suis utraque finibus circumscriptae sunt. Verum antiquissimo tempore in omnibus infinitivis, si eos exceperis qui in σϑαι ct αι exeunt, μεναι et μεν inveniuntur, quae cum vulgatis εναι, ναι, ειν alternant; ἀκουέμεν(αι), ἔδμεν(αι), ἀξέμεν(αι), τεϑνάμεν(αι), εἰπέμεν(αι), μιγῆμεν(αι), ὁμοιωϑῆμεν(αι)[230]). Postea breviores terminationes (εναι, ειν, ναι) adeo illis a μ incipientibus antepositae sunt, ut vix vestigia carum in seriore Graecitate relinquerentur. Nec puto in Homeri carminibus ullam certam rationem inveniri posse, cur hoc loco μεναι, μεν, illo ειν, ναι posuerit. Est formarum abundantia quaedam, antiquissimo sermoni maxime conveniens. Itaque quum μεναι et εναι aequalem dignitatem habeant, ex μεναι-μεν factum esse satis apertum est quoniam in iisdcm verbis utraque terminatio fluctuat: ϑέμεναι - ϑέμεν, ἴμεναι-ἴμεν, ἀκουέμεναι-ἀκουέμεν. Quod minus clarum est de εναι, ειν. Nam apud Homerum quidem λεγέναι vel tale quid, unde primum λέγεν, Doricam formam, deinde, producta vocali, λέγειν factum esse velis, non legitur. Simplicius autem ex Parmenide duos nobis versus servavit, in quibus πελέναι legitur pro vulgari πέλειν[231]). Sera quidem auctoritate nituntur μαϑεῖναι et καλεῖναι pro vulgaribus μαϑεῖν et καλεῖν, sed recte Buttmannus (l. c.) suspicatur, haec ex vulgi loquela in libros intrusa esse. Tum Homerus φορῆναι habet (Il. β, 107.; η, 149.), quod recte idem ex φορεέναι contractum esse docet. Accedit, quod perfecti infinitivum, qui vulgo in έναι desinit, Dorienses in ειν, Aeolenses in ην terminarunt[232]), et quod vel aoristi primi passivi infinitivus in σϑην pro σϑῆναι ab Aeolibus formatus est (μεϑύσϑην)[233]), et aoristi secundi eiusdem vocis in ην pro ηναι (ἐντά-

[230]) Buttm. l. c. p. 358.

[231]) Quos affert Buttmannus in Musco antiquitatis studiorum Latino I., p. 244.

[232]) γεγόνειν, τεϑνάκην, ἐπιτεϑεωρήκην vid. Buttm. I., 358., Mus. Ant. I., 245.

[233]) Ahrens de diall. Aeoll. p. 241.

φην) tum φῦν pro φῦναι, πῖν pro πῖναι invenitur[234]). Denique δόμειν et εἵμειν formae, quae in Rhodiorum usu erant[235]), quum haud dubie ex antiquiore δόμεναι, εἵμεναι vel ἔσμεναι (ἔμμεναι) ortae sint, ε litteram αι syllaba abiecta productam esse confirmant. Ergo satis ampla analogia ειν, cuius loco Aeolenses ην, Dorienses brevius εν usurparunt ex εναι factum esse probatur. Hoc έναι autem verborum in ω purae radici affigebatur (πελέναι); in verborum in μι aoristis vocalem radicis cum ε contrahi videmus: δοῦναι, θεῖναι, στῆναι pro δεέναι etc., quod etiam in διδοῦναι factum esse videtur (Il. ω, 425.). Vulgo praesentia, ε vocali elisa, radici ναι syllabam adiungunt (διδόναι, τιθέναι, ἱστάναι); in quo participia conferenda sunt, quae quum in barytonorum contractorumque verborum praesenti activi οντ (ων) terminationem habeant, a verbis in μι ita formantur, ut ο vocali elisa ντ ipsi radici affigatur (τυπτ-οντ, ἱ-στα-ντ, θε-ντ). Eadem ratio est Doricarum διδόντι, τιθέντι, ἱστάντι, δεικνύντι formarum[236]); in iis quoque radicis vocalis superavit vocalem copulativam ita, ut haec clideretur; nisi forte in his formatio sine vocali antiquior est et sero demum ex analogia primae coniugationis haec irrepsit[237]). Quod utut se habet, infinitivi ἱστάναι, διδόναι etc., haud dubie ex plenioribus formis correpti sunt. Utrum infinitivus aoristi primi activi in αι omnino cum ceteris coniungendus sit, an ab iis separandus, nescio. Adscribo, ut facilius tota res conspiciatur, varias infinitivi formas:

I.	μεναι	ἀκουέμεναι	φορήμεναι	ἔμμεναι διδόμεναι	δόμεναι ἐλθέμεναι	ἴδμεναι γεγωνέμεναι ἱστάμεναι	ἀξέμεναι	μιγήμεναι	ὁμοιωθήμεναι
	μεν	ἀκουέμεν		διδόμεν	δέμεν ἐλθέμεν	ἴδμεν γεγωνέμεν	ἀξέμεν	τραφῆμεν	αἰσχυνθῆμεν
	μειν			εἵμειν	δόμειν				
II.	εναι	πελέναι	φορῆναι καλεῖναι	διδοῦναι	μαθεῖναι φῦναι	εἰδέναι γεγωνέναι	—	μιγῆναι	ὁμοιωθῆναι
	εν	πέλεν			λαβέν φῦν		ἁρμόσεν		
	ειν	πέλειν	φορεῖν		μαθεῖν	γεγόνειν	ὄξειν		
	ην	φέρην	ἐπαίνην	διδῶν	λαβῆν	τεθνάκην	ἐπιδεύσην	ἐντάφην	μεθύσθην
	ναι			διδόναι εἶναι (ἴεναι)					

234) de quibus v. Buttm. l. c. p. 248.

235) Corpus inscriptt. No. 2905.

236) de quibus vid. Buttm. l. c. I., p. 505.

237) διδόαντι, τιθέαντι, δεικνύαντι — Sanscr. *j-anti*, *tanv-anti* — cf. Bopp. Sktgr. p. 184.

Itaque postquam vidimus, duas primitivas infinitivi formas statuendas esse, quaeritur unde venerint, et quid de *αι* diphthongo in earum fine iudicandum sit. In qua casus cuiusdam signum latere gerundii Latini et Sanscriti, et magis etiam Sanscriti infinitivi analogia suadet (*amando, uktvâ, uk-tu-m*) [238]). Atque probabile est, diphthongum illam ad locativum pertinere, cuius certissima vestigia in *οἴκοι* et *χαμαί* servantur [239]); quorum nominum thema in *ο* et *α* exit, quibuscum *ι* locativum designans in *οι* et *αι* coalescit. Atque quum *a* vocalis feminino praecipue generi in Graeca Latinaque lingua conveniat, feminina themata in *ενα* et *μενα* statuenda esse videntur [240]) fere non diversa ab *ονη* et *μονη*, quae suffixa in abstractis nominibus velut *ἡδονή*, *κλαυθμονή* invenimus (cf. pag. 48. et 53.). *μέρμνα* quoque huc trahendum est, et *εἱμαρμένη*, perfecti participium, in quo sola generis vis abstractam notionem effecit. Accedit, quod in lingua Sanscrita infinitivus et gerundium a *tu* suffixo feminine usurpato formantur, Slavones autem, Lithuani et Celtae *ti* syllaba, quae in nominibus abstractis feminini generis Sanscritis Graecisque occurrit, infinitivum designant [241]); omniaque, quae de feminini generis in abstractis usu diximus, huc quam maxime pertinent. Locativus autem si cui ab infinitivo alienus esse videtur, ei exemplum afferre possumus ex lingua Sanscrita prorsus simile. Grammatici enim hoc casu semper in describenda radicum significatione utuntur, ac saepissime formam usurpant infinitivo in *εναι* simillimam, velut ad explicandam *budh* radicem utuntur *vêdanê* [242]), locativo *vêdana-m* vocabuli; Graece si *πυθ* radicem circumscribere velimus, fere eodem modo (F)*ειδέναι* usurpare liceat. Ille locativus enim prorsus infinitivi locum tenet. Ceterum mature, ut opinor,

---

238) Cf. Bopp Sktgr. pag. 287.; Celticos infinitivos quoque in *tin*, *sin*, *tuinn*, accusativos esse idem docuit. — Die Celtischen Sprachen p. 56.

239) Vid. Bopp Vergl. Gr. p. 227.

240) Boppius *μεναι* dativum esse putat (Celt. Sprachen p. 88.), Sanscrito *manê*, a *man* neutrali (de quo p. 39. egimus) comparandum, quae esset forma plane singularis. Sed quum *εναι* thema unde ut dativus deducatur, non habeat, neque, ut existimamus, ex *μεναι* ortum sit, locativum commendante *χαμαί* vocabuli analogia, grammaticorumque Indorum usu (vid. infra) et nominum in *ονη* et *μονη* similitudine, nostra fortasse opinio praeferenda est. — Pottius quoque *αι* femininum suffixum indicare dicit. E. F. II., p. 595.

241) cf. Bopp Die Celtischen Sprachen etc. p. 56.

242) Rosen radd. Sanscr. p. 211.

Graeci in infinitivo casum sentire desierunt, quo facto consentaneum fuit, ut forma quoque aboleretur, decurtatumque *μεν, ειν* pro *μέναι, έναι* supponerentur. Quare inutile ese existimo in eo, qui litteris mandatus est, sermone Graeco aliquid locativi simile in infinitivo quaerere. Tum quum Graeca poesis effloruit iam erat verus infinitivus.

Absolutis, quae de *tar, man, an* suffixorum familiis, plus una ratione comparandis dicenda erant, ad reliqua suffixa transeamus, probaturi, in his quoque eandem abstractae notionis rationem esse. Ac primum quidem de quibusdam suffixis loquamur, quae a *t* incipiunt *tu, ti, ta.*

tu in lingua Sanscrita, Graeca, Latina frequentissime in abstractis invenitur; apud Indos et Graecos maxime in feminino genere, apud Latinos in masculino; verum non magis haec, quam ceterae terminationes solis abstractis convenit. Masculina in *tu* Sanscrita actorem designant, velut *já-tu-s*, viator, a *já* ire, *bhâtu-s*, sol, a *bhá* splendere, *gâtu-s*[243]), luscinia, a *gâi*, cantare (*ἀηδών*), *vahatu-s*, bos, a *vah, vehere,* trahere. Quibus quod respondeat Graecum affero *ὁ μαρπτύ-ς*, quod apud Hesychium legitur, raptorem significans; *ὁ φῖτυ-ς* quoque huc pertinere videtur, pro *φῦτυ-ς*, vocabulum sero factum. Masculina deinde in abstractam rerumque significationem transeunt in Sanscritis: *hêtu-s*, causa a *hi*, ponere, *kratu-s*, sacrificium a *kr*, facere, et in Latinis: *fructu-s, ortu-s, portu-s, habitu-s*, qualia Graeci non habent, feminina autem aeque in Sanscrito sermone, in quo infinitivi et gerundii loco usurpantur, et in Graeco vulgantur; *jóktu* igitur, infinitivi *jóktu-m*[244]) et gerundii *juktvâ* thema, comparandum est cum Graecis: *δαιτύ-ς, γραπτύ-ς, ἐδητύ-ς, βοητύ-ς, ἁρπακτύ-ς, ἀλαλητύς, σωφρονιστύ-ς.* Denique ne neutra quidem Graecis desunt *τὸ φῖτυ, τὸ ϝάστυ* (a rad. *vas*, habitare)[245]).

Simillima huic est *ti* terminatio. Qua masculina agentis formantur: *jati-s*, coercitor, a *jam*, coercere, *g'nâti-s*, qui cognoscit aliquem, co-

---

[243]) Wilkins p. 485.; Wilsonius hanc significationem non affert in lexico, sed aliam avem sic nominatam esse dicit, the köil or Indian cuckoo. Generalior *gâtu* vocabuli notio est cantor, in qua viri dd. concinunt.

[244]) comparanda sunt supina Latina in *tum* et *tu* cf. Bopp Sktgramm. p. 287.

[245]) Pott E. F. II., p. 551.

gnatus, *pati-s*, dominus a *pâ* dominari; Graeca: μάντι-ς a μαν, quod Sanscrite cogitare significat[246]), μάρπτι-ς a μαρπ rad. raptor (Aesch. Suppl. 806.). Vulgo autem τ in σ mutatum est ex more Graecorum, qui saepissime in mediis vocabulis ante ι vocalem σ pro τ littera ponunt[247]). Quare πό-σι-ς huc pertinet, quod cum *pati-s* dudum Boppius comparavit, πάμφθερ-σι-ς, ὠτοκάταξι-ς, βορβοροτάραξι-ς, (de quibus vid. Lobeckii Paralipp. I., 238.), alia, quae de personis usurpantur. Latini hoc suffixo *hos-ti-s* formarunt, Gothones *gast(i)s*, cuius radicem *ghas* (vesci) Indi servaverunt; Graeci eadem in γαστήρ usi sunt[248]). Eadem terminatio in feminino genere frequentissime abstractam notionem nacta est in Sanscrita lingua, quae *gati-s* huius ope a *gam*, ire, format (itio), *tushti-s*, gaudium, a *tush*, gaudere, aliaque multa, quibuscum conferas Latina: *pesti-s*[249]), *fusti-s* et *messis* in quo *t* in *s* mutatum est. Etiam adverbia in *tim* vel *sim* (*tractim*, *caesim*) cum his coniungenda esse Boppius docet (Ueb. d. Einfl. d. Pron. pag. 24.). Graeci τι formam tantum in antiquis quibusdam formis, velut φάτι-ς, ἄμπωτι-ς (rad. πο, πίνω), μῆτι-ς (rad. μαν, μέμονα, μέμαα) et post σ litteram retinuerunt, in πίσ-τι-ς (πιθ), πύστι-ς (πυθ); ceterum σι usurpant, quae terminatio in βάσι-ς, φεῦξι-ς, πρᾶξι-ς, σκέψι-ς, ὄψι-ς, δόσι-ς innumerisque aliis conspicitur.

De *ta* suffixi in participiis passivi Sanscritis usu, quae cum Graecis adiectivis verbalibus in το-ς comparanda sunt et cum Latinis participiis in *tu-s*, vix est quod dicam. Quod quum in tribus linguis interdum active participia illa ponantur (*bhîta*-timens a *bhî*, timere; μενετό-ς a μέν-ειν manere; *conceptu-s*, active, qui *concepit*)[250]) non mirandum est, Graecos eiusmodi vocabulis, ut ἑρπετό-ν, δακετό-ν fere participiorum activi in modum usos esse. In his autem sicut in multis adiectivis vere verbalibus, velut μενετό-ς, εὑρετό-ς ε Sanscriti Latinique *i* vice fungitur (*vidita-s*, *fruitu-s*). Ex adiectivis verbalibus in uno exemplo aperte substantivum fieri videmus; ἡ πινυτή enim, quum πινυτό-ς de homine prudenti

[246]) Vid. Bopp gloss., ab eadem radice est μαίνομαι, quod proprie de furore prophetico et entheo usurpatur.

[247]) ἐνιαύσιο-ς ab ἐνιαυτό-ς, γερουσία pro γερουτία, δίδωσι pro δίδωτι, τύπτουσι pro τύπτουτι; cf. Kühneri Gr. I., p. 43.

[248]) vid. Boppii gloss. Sanscr. s. v. *ghas*.

[249]) cuius originem tentat Benaryus p. 240.; cf. *pessum*-do.

[250]) Bopp Sktgr. p. 280.; Buttm. I., 446.; Reisig's Vorlesungen p. 245. annot.

dicatur, prudentiam significat[251]). Similiter orta esse puto ἡ ἀϋτή, ἄτη, *μελέτη, δαίτη, τελετή, γενετή, κοίτη* (*κει-κι* St. *çî*), quem in modum iam veteres haec vocabula explicarunt (cf. schol. ad Il. 14., 180.). Verum etiam masculina actionis hoc suffixo formantur — *ἄμητο-ς, κωκυτό-ς, ὑετό-ς, ἄροτο-ς, βίοτο-ς, κάματο-ς, θάνατο-ς*, quae miram quandam tam notionis, quam formationis similitudinem habent cum Sanscritis in *thu-s* vocabulis, Latinisque in *tu-s* (cf. *vamathu-s* — *ἔμετο-ς* — *vomitu-s*). Neque tamen haec eo trahere audemus.

Alteri participii passivi formae in *na* respondent Graeca: *δεινό-ς, σεμνό-ς* (*σεβ*), *ἁ-ιδ-νό-ς, τερπνό-ς, σπερχνό-ς, στυγνό-ς, δανό-ς* (*δα-δαίω*), *ἁγνό-ς*[252]), quae fere participiorum usum habent. Certe ut adiectiva verbalia passive vel intransitive usurpantur. Cum his substantiva in *na* cognata esse probabile est, quae in tribus linguis exstant. In *svapna-s*, *ὕπνο-ς* *somnu-s* radix et terminatio eadem est. Similiter formatum est Sanscritum *viçna-s*, splendor, a *vik'h* splendere, Graecum *πλύνο-ς* et *πλυνό-ς*[253]), *λύχνο-ς*. Quo accedunt feminina: *jâk'nâ* precatio a *jâk'* precari, *τέχνη* (cf. pag. 37.) *πάχνη* (*παγ-πάγος, πήγνυμι*), *φωνή* (*bhâsh-φημί*)[254]), *φάτνη*, quod cum *πάθνη* alternat (*πατ-πατέομαι*), Latinum *luna* pro *lucna* (ut *lumen* pro *lucmen*). Neutra *νο* suffixo formata apud Graecos non inveni; Indi sic *an-na-m*, cibus, ab *ad*, *edere* formarunt, Latini *regnu-m, fanu-m*, quod Benaryus bene a Sanscrito *bhag'* colere repetit.

Restat nominum classis satis magna quidem in Sanscrito sermone, minus ampla in Graeco, eorum, quae cum participio futuri passivi in *ja* comparantur. Primitiva autem huius suffixi significatio adiectiva fuisse videtur, sine ulla temporis notione, quae in Sanscrita lingua post accessit. Exempla vero, quae Sanscritis *kshajja-s*, ad perniciem pronus, (*kshi*), *krajja-s*, vendibilis (*krî*), respondent sunt: *ἅγιο-ς* (*ἁγ-ἅζομαι, jag'*, colere), *ἀΐδιο-ς, πάγιο-ς*. Neque *φθί-δ-ιο-ς, ἀμφά-δ-ιο-ς, ἀποσπά-δ-ιο-ς*, quae *δ* inserunt, ab his aliena esse pag. 7. probare studuimus. Feminina in

---

[251]) Lobeck Paralipp. II., 360. sqq.

[252]) *jag'nas*, quod cum *ἁγνό-ς* forma congruit, in abstractam sacrificii significationem transiit.

[253]) *ὀξυτόνως τὸ ἀγγεῖον, παροξυτόνως δὲ τὸ πλυνόμενον.* Schol. ad Aristophan. Plut. 1062.

[254]) Nisi praestat in hoc *ονη* suffixum statuere, quod cum *α* radicali in *ωνη* contrahi poterat, ut *α* suffixi *ανη* cum *ο* radicis in *χοάνη-χώνη*.

in *ια*, quae a radice ipsa facta sint, num inveniantur, Buttmannus dubitat[255]) omniaque, quae ita formata esse videntur ex nominibus aut raris, aut deperditis derivanda esse censet. Verum quum in Sanscrito sermone eiusmodi vocabula abstracta velut *vidjâ* (fem.) scientia a *vid* scire, haud rara sint, Latinique nomina cum his comparanda velut *furia, serie-s, progenie-s, facie-s*[256]) finxerint, nescio an *μανία, ῥαχία* (*ῥήγνυμι*) et si qua alia extant, recte a radice ipsa repetantur.

Cetera suffixa, quibus Graeci ad formanda ex ipsa radice nomina usi sunt, fere adiectivis propria sunt, velut *ra,* in Sanscrito *dîpra-s,* splendidus a *dîp* splendere, Graeco λαμπρό-ς, aliisque adiectivis; quae terminatio raro in substantivis invenitur, velut ἕδρα, in quo ad rei nomen translata est. Neque a *ra* separanda sunt, quae in *ura* exeunt: Sanscritum *bhidura-s,* findens, a rad. *bhid* findere, Graecum ἐχυρό-ς (ὀχυρό-ς, ἰσχυρό-ς), Latinum *satur,* cuius nominativus aeque decurtatus est atque *vir, puer* omnesque in *er* nominativi, qui ad secundam declinationem pertinent. Tum *la* hic commmemorandum est quod praecedente *a* in *k'apala-s, τρογαλό-ς,* post *ω* vocalem in *φειδωλό-ς, ἁμαρτωλό-ς* reperitur, quibus quae respondent feminina abstractam significationem nacta sunt, velut *εὐχωλή, τερπωλή, παυσωλή*[257]); in *ηλο-ς* terminatur *σιγηλό-ς,* alia; *ηλη* similiter ut *ωλη* substantiva format: *ξυηλή, γαμφηλή*. Cetera adiectivorum suffixa huc non pertinent. Nam quum id nobis proposuerimus exponendum, quomodo in lingua Graeca abstractorum suffixa a personarum nominibus repeterentur, postquam cognatarum linguarum ope quae eo faciunt, disseruimus, multisque exemplis nostram sententiam confirmavimus finem scribendi facere licet.

---

[255]) Gr. II., p. 317.

[256]) Quintam enim declinationem a prima initio non diversam fuisse, demonstravit Boppius. Vergl. Gr. p. 142.

[257]) cum hac terminatione *ωρη* coniungendum esse, quod tantum radicibus, quae *λ* litteram habent (*θαλπωρή, ἐλπωρή, ἀλεωρή*) affigitur, recte docet Buttmannus, Gr. II. p. 319.

Quo facilius, quid voluerim conspiceretur, adieci tabulam, in qua pleraque de quibus egimus suffixa enumerantur, sic disposita, ut secundum ea, quae in hac commentatione probare studuimus, optimum videbatur.

RADICE NOMINIBUS UTUNTUR.

	Feminina actionis s. rei.			Neutra.		
	Sct.	Gr.	Lat.	Sct.	Gr.	Lat.
Nomin[illegible])	vâk'	(F)ὄπ-ς	voc-s			
Suffixa primitiva.						
a, á	kshipâ	πομπή	fuga	pada-m	πέδο-ν	
		λαμπά-ς				

1511904